

ZBORNIK SAŽETAKA

hrvatska
konferencija
o superviziji

*SNAGA SUPERVIZIJE U VREMENU
POROMJENA*

ZAGREB, 10 – 12.travnja 2024.

hrvatsko društvo
za superviziju i
organizacijski razvoj

DRUŠTVO ZA
PSIHOLOŠKU
POMOĆ

ZBORNİK SAŽETAKA

Snaga supervizije u vremenu promjena

Izdavač:

Društvo za psihološku pomoć
Hrvatsko društvo za superviziju i organizacijski razvoj

Za izdavača:

Kristina Urbanc

Pokroviteljstvo:

Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike
Agencija za odgoj i obrazovanje
Grad Zagreb

Organizacijski odbor:

Dean Ajduković, Društvo za psihološku pomoć, predsjednik Organizacijskog odbora
Ivana Bregović Žimbek, Studijski centar socijalnog rada Pravnog fakulteta u Zagrebu
Sara Dželalija, Studijski centar socijalnog rada Pravnog fakulteta u Zagrebu
Luka Stanić, Studijski centar socijalnog rada Pravnog fakulteta u Zagrebu
Ivan Franić, Društvo za psihološku pomoć i Sinapsa d.o.o.

Programski odbor:

Kristina Urbanc, Studijski centar socijalnog rada Pravnog fakulteta u Zagrebu, predsjednica
Programskog odbora
Marina Ajduković, Društvo za psihološku pomoć, Hrvatsko društvo za superviziju i
organizacijski razvoj
Vanja Branica, Studijski centar socijalnog rada Pravnog fakulteta u Zagrebu
Gordana Daniel, Hrvatsko društvo za superviziju i organizacijski razvoj
Maja Laklija, Studijski centar socijalnog rada Pravnog fakulteta u Zagrebu
Daria Rovanić, Hrvatsko društvo za superviziju i organizacijski razvoj

Zagreb, ožujak 2024.

PREDGOVOR

Drage supervizorice i supervizori, drage kolegice i kolege,

Nakon šest godina tijekom kojih su se događale značajne promjene u našoj svakodnevici, nastavljamo s našom tradicijom održavanja konferencija o superviziji, koja je prije čitavog desetljeća započela u Opatiji. Ovogodišnja, peta po redu konferencija o superviziji organizirana je s ciljem (1) analize i stjecanja uvida u postignuća i izazove u provođenju supervizije te osnažujućim učincima supervizije, doprinosu supervizije kao obliku podrške, (2) razmijene iskustava o superviziji među supervizorima te između supervizora, supervizanata i rukovoditelja u socijalnoj skrbi, obrazovanju, pravosuđu, ustanovama i udrugama civilnog društva koji neposredno rade s korisnicima kao i (3) pružanja najnovijih spoznaja o modelima i načinima rada, područjima djelovanja, i inovativnim pristupima u supervizijskoj praksi.

Konferencija je kao i ranijih godina namijenjena supervizorima, supervizantima, svim stručnjacima pomažućih profesija koji djeluju u različitim sustavima, pružajući pomoć i podršku obiteljima, djeci, mladima, starima te posebno osjetljivim skupinama te svima onima koji su uključeni i/ili zainteresirani za superviziju.

Konferenciju organizira Hrvatsko društvo za superviziju i organizacijski razvoj (HDSOR), Društvo za psihološku pomoć (DPP) te Sinapsa d.o.o.

Zadovoljstvo nam je što osim domaćih stručnjakinja i stručnjaka u području supervizije možemo predstaviti supervizijska iskustva i promišljanja iz inozemstva, što će svakako omogućiti neke nove vidike i ideje za supervizijski rad.

Okruglim stolovima tematizira se primjena supervizije u tri različita sustava: sustavu pravosuđa, sustavu obrazovanja i sustavu socijalne skrbi. Jedan od ukupno četiri okrugla stoga donosi zanimljiv prikaz razvoja supervizijske prakse i edukacije u hrvatskom kontekstu tijekom nešto više od dva desetljeća. Raznolikost naslova i sadržaja obuhvaćenih ovim programom dobar su pokazatelj toga kako supervizijska praksa prati i odražava potrebe profesionalne zajednice te kako profesionalna zajednica doprinosi razvoju supervizijske prakse razvijajući nove supervizijske modele i načine te uvodeći superviziju u nova područja.

Nadamo se da ćete u programu koji se sastoji od četiri okrugla stola, 28 izlaganja, osam radionica i četiri plenarna predavanja pronaći nešto što će vas potaknuti na daljnja promišljanja o superviziji i unaprijediti vaše supervizijsko znanje i praksu.

Također se nadamo da će vaše sudjelovanje na ovom skupu potaknuti i neka nova pitanja kojima ćemo se baviti na nekim slijedećim konferencijama.

Želimo Vam ugodan rad i druženje na 5. hrvatskoj konferenciji o superviziji.

Programski odbor konferencije

PLENARNA IZLAGANJA

Marina Ajduković

Izazovi i snaga supervizije u vremenima promjena

Barbara De Dominicis-Ebetsberger

Brain – heart - coherence opens up our full potential

Kristina Urbanc

Što učimo iz naše supervizijske povijesti i kamo nas vodi budućnost?

Maša Žvelc

Mindful body awareness and physiological regulation in supervision

OKRUGLI STOL

Vesna Orač, Marina Ajduković, Valentina Cindori, Gordana Daniel, Sanda Lovrić Rupčić,
Ljerka Tuđa-Družinec i Višnja Matić,
Supervizijski vremeplov” - počeci, sadašnjost i budućnost supervizije u Hrvatskoj

Liljana Rogić Šneperger, Ivana Šešo, Domagoj Kronstein, Ljerka Tuđa Družinec, Marija Barilić
i Kristina Urbanc

Kakvu superviziju trebamo u sustavu socijalne skrbi u vremenu promjene?

Daria Rovani, Ljiljana Igrić, Margareta Mesić, Mirela Skelac i Tijana Vidović
Iskustva i mogućnosti provođenja supervizije u obrazovanju

Ivana Šuša, Katarina Vrlić, Iva Prskalo, Nives Savanović, Iva Barić Milojković, Marta Cifrek
Kolarić, Rajka Papić, Antonela Bulešić i Goran Brkić
Supervizija u pravosuđu – izazovi i perspektiva

IZLAGANJA

Dea Ajduković i Lucijana Rupić Krstić

Supervizija u zdravstvu: Refleksije iz prakse

Anita Barišić

Primjena koncepta Transakcijske analize u superviziji psihosocijalnog rada

Anita Barišić, Alenka Aladrović Deklman, Iva Barić Milojković, Filip Lažeta i Nives Savanović
Doživljaj ishoda sudjelovanja u superviziji studenata

Tamara Bobić

Iskustva supervizije „na daljinu“ iz perspektive supervizora u edukaciji

Antonela Bulešić

Doživljaj supervizije iz perspektive probacijskih službenika i njena daljnja implementacija

Marta Cifrek-Kolarić i Maja Laklija
Uloga supervizije u jačanju kapaciteta djelatnika tretmana u kaznenim tijelima u RH

Ivana Ćosić Pregrad, Ines Rezo Bagarić i Marina Ajduković
Obilježja i uloga supervizije usmjerene na traumu

Tatjana Dragičević i Marina Ajduković
Uloga supervizije u smanjivanju profesionalnog stresa u organizacijama civilnog društva

Velimir Dugandžić
Relacijska paradigma i senzibiliziranost za iskustvo srama u superviziji kao preduvjet za pružanje kvalitetne podrške u vremenu promjena

Sanjica Grbavac
Supervizija i transformacija domova socijalne skrbi

Milica Gregurić Prugovečki
Supervizija kao oblik prevencije i/ili ublažavanja profesionalnog sagorijevanja stručnjaka koji rade s osobama s invaliditetom

Silvana Jurič
Sagorijevanje na poslu i emocionalne kompetencije supervizora

Maja Laklija
Supervizija stručnjaka koji rade u području savjetovanja studenata

Maja Laklija i Davorka Belošević
Metodska supervizija udomitelja - Iskustva supervizora i smjernice za njen razvoj

Zdravka Leutar, Marijana Majdak i Ana Štambuk
Duhovnost u superviziji psihosocijalnog rada

Margareta Mesić
Supervizija psihoterapije u Republici Hrvatskoj – crtice i otvorena pitanja iz prakse iskusnog supervizora

Ivana Mošić Pražetina
Sistemska supervizija u vremenu promjene

Iva Prskalo
Specifičnosti provedbe supervizije s netretmanskim osobljem zatvorskog sustava

Marija Roth Jelisavčić
Kompetencije supervizora i njihova samoprocjena

Nives Savanović
Supervizija- novo područje osnaživanja službenika u pravosuđu

Branka Sladović Franz
Timska supervizija u zaštiti djece

Franjo Šaban i Marina Ajduković
Mogućnosti korištenja supervizije na daljinu u sustavu socijalne skrbi

Ivana Šešo
Kršenje načela povjerljivosti u superviziji – perspektiva supervizanata

Ivana Šuša
Doživljaj rukovoditelja u Upravi za zatvorski sustav i probaciju o superviziji

Kristina Urbanc i Marijana Kletečki Radović
Prvi susret sa supervizijom studenata socijalnog rada

Petra Videmšek
Exploring compassion and satisfaction through the supervision process

Katarina Vrlić i Daniela Šincek
Iskustva probacijskih službenika sa supervizijom

Sanja Zdep
Očekivanje, percepcija potreba i poteškoća pri uvođenju supervizije iz perspektive ravnatelja domova socijalne skrbi

Dubravka Žderić
Doživljaj stresora i potreba za supervizijom učitelja predmetne nastave koji vode razredni odjel u osnovnoj školi

RADIONICE

Marina Ajduković
Vještine rada s posrednom i vikarijskom traumom u superviziji

Lidija Arambašić
Zašto ne valjaju zašto-pitanja?

Valentina Cindori
Mirisi i okusi metasupervizije

Barbara Ebetsberger de Dominicis
Brain-heart constellation as a method for supervision

Sunčana Kusturin

Ugovaranje supervizije kao prvi korak u osiguravanju kvalitete

Zdenka Pantić

Što se očekuje od supervizije u vremenima promjene?

Tatjana Rožič i Katarina Kompan Erzar

Snaga emocija u superviziji

Renata Sever i Dunja Pačirski

Supervizija informirana traumom

PLENARNA IZLAGANJA

Marina Ajduković
Sveučilište u Zagrebu
Pravni fakultet
Studijski centar socijalnog rada
e-mail: marina.ajdukovic@pravo.unizg.hr

IZAZOVI I SNAGA SUPERVIZIJE U VREMENIMA PROMJENA

Posljednjih pet godina na globalnoj razini odvijaju su velike promjene – COVID-19 pandemija, intenziviranje ratnih sukoba, ubrzani razvoj i primjena umjetne inteligencije. Prirodne snage nošenja s teškim događajima su tijekom 2020. i 2021. godine značajno potrošne u suočavanju s vrlo uznemirujućom i iscrpljujućom Covid-19 pandemijom. Uz to je, područje središnje Hrvatske pogodio snažan potres, što dodatna povećava osjećaj nesigurnosti i straha pogođenih građana. Kako su pokazala istraživanja, upravo je neizvjesnost glavni izvor tjeskobe koju u znatno povećanom opsegu građani osjećaju. Može li način vođenja supervizije ostati nepromijenjen u svijetu koji se ovako mijenja? Kao i drugdje u svijetu, zbog Covid-19 epidemije, supervizori u Hrvatskoj su 2020. bili suočeni s povećanim potrebama stručnjaka pomažućih profesija i volontera koji rade s ranjivim skupinama stanovništva za podrškom. Istodobno, mnogi supervizori su se tada po prvi puta suočili s radom »na daljinu«. Prilagodba modela i praksi supervizije u ovakvom kontekstu je bila nužna. Već početkom 2021. su u Hrvatskoj prezentirane *Smjernice i model supervizije i coachinga u virtualnom okruženju*. Također je u suradnji UNICEF-a i Društva za psihološku pomoć ponuđeno sustavu socijalne skrbi mogućnost korištenja različitih oblika supervizije– individualne i grupne, methodske i podržavajuće.

Ključno pitanje je postalo je li identitete i kompetencije supervizora te dometi supervizije prošireni ili suženi u *online* svijetu, te što nam novog donosi supervizija unaprijeđenom znanjima o traumi i neuroznanstvenim spoznajama. Još dok zbrajamo prednosti i nedostatke *online* supervizije i promišljamo kako integrirati neuroznanstvene spoznaje u superviziju, na vrata nam kucaju mogućnosti koje pruža umjetna inteligencija, čiji je ulazak u pružanje psihosocijalnih usluga, pa tako i supervizije, neizbježan. Na koji način će ona promijeniti superviziju i našu ideju nezamjenjivosti?

Ključne riječi: psihosocijalne potrebe pomagača, prednosti i zamke *online* supervizije, neuroznanosti za djelotvorniju superviziju, umjetna inteligencija i supervizija

Barbara De Dominicis-Ebetsberger

Beratung | Coaching | Psychotherapie | Supervision | Psychologie

e-mail: info@ebetsberger.it

BRAIN-HEART –COHERENCE OPENS UP OUR FULL POTENTIAL

These changing times are turning previous working models and personal identities upside down. We no longer can refer to experiences, methods and strategies that we used so far.

As supervisors we are called to create new ways to advice, accompany and support our supervisees.

Brain-heart–coherence is a very powerful tool. Heart is connected to intuition, inspiration and feeling good. This state of harmony allows us to be more present and aware and to create an open space for questions that our supervisees bring along.

In her lecture Barbara will talk about how we can open up brain–heart coherence based on the teachings of Dr. Joe Dispenza, Gregg Braden and Anne Beer. By opening up this connection and letting ideas, answers and steps towards new developments emerge, a field for new creations will show up. We can apply them to go beyond previously used strategies and methods. New solutions and ways of treatment for our supervisees will arise and at the same time this connection supports us as supervisors to adapt our identity to the present moment.

Kristina Urbanc

Sveučilište u Zagrebu

Pravni fakultet

Studijski centar socijalnog rada

e-mail: kristina.urban@pravo.unizg.hr

ŠTO UČIMO IZ NAŠE SUPERVIZIJSKE POVIJESTI I KAMO NAS VODI BUDUĆNOST?

Razvoj supervizije kao profesije u Hrvatskoj dug je nekoliko desetljeća, iako se ona u literaturi i u praksi pojavljuje i mnogo ranije. U tom relativno kratkom razdoblju, supervizija je ostavila traga na psihosocijalnom radu u Hrvatskoj, te možemo reći da, kako je supervizija mijenjala profesionalnu zajednicu, tako je i profesionalna zajednica davala svoj doprinos mijenjajući superviziju. Tako su paradigmatičke promjene u pomažućim i supervizijskim odnosima pratile promjene u odnosima društva – kroz demokratizaciju, razvoj civilnog društva, razvoj znanosti.

U supervizijskoj praksi i teoriji to je značilo da smo napustili didaktički, hijerarhijski pristup i usmjerili se prema dijaloškom i relacijskom, da smo od pozitivističkog shvaćanja krenuli prema konstruktivističkom, odustajući od vrijednosne neutralnosti te razvijajući postepeno ideju da je u supervizijskom odnosu riječ o odnosu privrženosti između odraslih osoba, odnosu u kojem postoji motiviranost za komunikaciju i za održavanje povezanosti, bez opasnosti od povlačenja kada taj odnos postane težak.

Promjene teorijsko-vrijednosnog pristupa u supervizijskoj i pomažućoj praksi nisu, međutim, bile obuhvaćene reformskim procesima sustava u kojima se supervizija provodi te dolazi do sve većeg raskoraka između reformskog poimanja uloge stručnjaka u odnosu prema korisnicima te profesionalne etike i standarda kvalitete usluga. Postavljaju se pitanja: kako su ove promjene utjecale na supervizijske procese i sadržaje, kakvi će oblici supervizije stručnjacima biti potrebni u budućnosti pod vidom njenih ključnih zadataka: razvoja kompetencija i podrške stručnjacima s ciljem pružanje kvalitetnijih usluga korisnicima te koji su to održivi modeli supervizije koji mogu „preživjeti“ ovu i neke slijedeće reforme?

Ključne riječi: teorijsko-vrijednosti pristup, paradigmatička promjena, reforma

Maša Žvelc

University of Primorska
Institute for integrative psychotherapy
and counselling (IPSA), Ljubljana

MINDFUL BODY AWARENESS AND PHYSIOLOGICAL REGULATION IN SUPERVISION

The lecture will discuss how and why to include body dimension in supervision and the importance of emotional and physiological regulation in supervision.

As psychotherapists, counsellors, and other mental health professionals we face very painful sights of human existence and often, during the sessions, absorb the emotional and physiological stress experienced by our clients. We are often unable to regulate these traumatic and dysregulated states within the sessions. In the lecture we emphasise that one of the key functions of supervision is the transformation of the supervisee's dysregulated physiological state into a balanced physiological state of the supervisee. We'll explore the meaning of physiological parallel process and the significance of functional psychological synchrony between the supervisor and the supervisee and the supervisee and the client. Based on the newest book *Mindfulness and compassion in integrative supervision* (Žvelc & Žvelc, 2024), we'll show how mindful body awareness of the supervisee and supervisor and self-compassion are the basic processes we use for physiological regulation. Emotional and physiological regulation lead to improved psychotherapy and supervision practice and are related to self-care and prevention of burnout in psychotherapists and counsellors. The lecture will be enriched by clinical examples and transcript of the supervision session.

OKRUGLI STOL

Vesna Orač

Udruga Malo drvo Đurđevac

Marina Ajduković

Sveučilište u Zagrebu

Pravni fakultet

Studijski centar socijalnog rada

Valentina Cindori

Centar Arka, obrt za savjetovanje, superviziju i edukaciju, Zadar

Gordana Daniel

SOS Dječje selo Hrvatska

Sanda Lovrić Rupčić

Centar za pružanje usluga u zajednici Vladimir Nazor, Karlovac

Ljerka Tuđa-Družinec

Hrvatski zavod za socijalni rad

Područni ured Zabok

Višnja Matić

SOS Dječje selo Ladimirevci, Valpovo

SUPERVIZIJSKI VREMEPLOV

Počeci, sadašnjost i budućnost supervizije u Hrvatskoj

Od prvih koraka i početka uvođenja supervizije u sustav socijalne skrbi Hrvatske do danas, svjedoci smo niza razvojnih, sadržajnih i kontekstualnih promjena. Sudionici okruglog stola će, kroz svoja bogata supervizijska iskustva, dati osvrt na same početke supervizije i značaj edukacije prvih supervizora, otvoriti temu o izazovima i dilemama s kojima su se susretali, kako su razvijali vlastiti supervizijski stil i koje je mjesto imala metasupervizija i intervizijske grupe. Fokus razgovora biti će usmjeren i na prikaz razvoja same supervizijske prakse – od toga kako se širila ideja i znanje o važnosti supervizije u radu pomagačkih struka, do toga kako su formirane supervizijske grupe i birani supervizori, te koji su bili financijski okviri i mogućnosti za provođenje supervizije. Na lenti vremena, od početaka implementacije supervizije do današnjeg dana prošlo je više od dva desetljeća u kojima se supervizija pozicionirala kao nezaobilazan i neophodan sustav podrške pomagačima. Stoga će druga sadržajna cjelina okruglog stola biti posvećena razmjeni uvida u to kako je danas, koje su današnje značajke supervizijskog rada, koje su promjene unijele neku novu “boju” u načine i kontekst rada, da li se i što promijenilo u očekivanjima supervizanata, supervizora, sustava. Pogled u budućnost, kao treća sadržajna cjelina razgovora obuhvatiti će promišljanja o daljnjem razvoju supervizije, supervizijskih stilova i metoda, definirati težnje za očuvanjem kvalitete i identiteta supervizije. Reflektirati, integrirati i kreirati novu stvarnost koraci su našeg supervizijskog rada, stoga je i cilj okruglog stola da se kroz razumijevanje prošlosti i konstataciju sadašnjosti osvjetli i (možda) kreira nova smjernica budućeg razvoja supervizije.

Liljana Rogić Šneperger

Hrvatski zavod za socijalni rad

Ivana Šešo

Obiteljski centar

Domagoj Kronstein

Hrvatska komora socijalnih radnika

Ljerka Tuđa Družinec

Marija Barilić

Akademija socijalne skrbi

Kristina Urbanc

Sveučilište u Zagrebu

Pravni fakultet

Studijski centar socijalnog rada

KAKVU SUPERVIZIJU TREBAMO U SUSTAVU SOCIJALNE SKRBI U VREMENU PROMJENE?

Od prvog supervizijskog skupa održanog 2004. godine pa do danas u fokusu svih konferencija o superviziji su teme koje odražavaju važnost sustavnog uvođenja i održivosti supervizije u sustavu socijalne skrbi, analize postignuća i izazova provođenja supervizije te integriranja najnovijih spoznaja u supervizijsku praksu i teoriju.

Pod vidom toga, 5.hrvatska konferencija o superviziji nije izuzetak te je cilj ovog okruglog stola omogućiti dijalog između različitih dionika koji imaju odgovornost promišljati o superviziji kao organiziranom i sustavnom načinu pružanja podrške te donijeti zaključke koji će osigurati uvjete za njenu provedbu.

U vremenju intenzivnih promjena kojima smo svjedočili proteklih nekoliko godina, pokazalo se da, s obzirom na rastuću složenost profesionalnih uloga i zadataka te povećani opseg poslova stručnjaka u sustavu socijalne skrbi, postoji velika potreba za supervizijom pri suočavanju sa zahtjevnim profesionalnim situacijama, pri pojašnjavanju zadataka i uloga, pri učenju novih vještina i znanja te traženju inovativnih, kreativnih rješenja ali i sa svrhom brige za mentalno zdravlje stručnjaka. Naročito se pokazalo važnim planirati i provoditi superviziju na način da ona bude dostupna svima kojima je potrebna na predvidiv, sustavan i održiv način.

U RH danas raspoložemo aktualnim teorijskim, empirijskim i kadrovskim resursima za provođenje supervizije, stoga je na ovom okruglom stolu važno problematizirati i osmisliti što je potrebno za osiguranje supervizije kao standarda kvalitetne prakse koji bi trebao biti dostupan svim onim stručnjacima koji ga smatraju potrebnim i učinkovitim. Također je potrebno raspraviti o ulogama i odgovornostima svih ključnih dionika u tom procesu: Ministarstva rada i mirovinskog sustava, HKSR, Akademije socijalne skrbi te HDSOR-s.

Ključne riječi: supervizija, sustavnost, predvidivost, standard kvalitete, sustav socijalne skrbi

Daria Rovan

Sveučilište u Zagrebu
Učiteljski fakultet

Ljiljana Igrić

Učilište za obrazovanje odraslih IDEM

Margareta Mesić

PSIHIKA, Zadar

Mirela Skelac

Agencija za odgoj i obrazovanje, podružnica Osijek

Tijana Vidović

Dječji vrtić "Sopot", Zagreb

e-mail: daria.rovan@ufzg.hr

ISKUSTVA I MOGUĆNOSTI PROVOĐENJA SUPERVIZIJE U OBRAZOVANJU

Cilj okruglog stola je objediniti dosadašnja iskustva provođenja supervizije u obrazovanju te razmotriti mogućnosti za daljnji razvoj provođenja supervizije u obrazovanju u svrhu poboljšanja te osiguranja kakvoće i učinkovitosti odgojno-obrazovne prakse u Republici Hrvatskoj. Postoje brojna iskustva supervizora s provedbom supervizije u sustavu odgoja i obrazovanja, bilo da je supervizija bila organizirana kao oblik stručnoga usavršavanja koji se u sustavu odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj provodi od 2008. godine, bilo da se provodila u okviru drugih inicijativa. Motivaciju odgojno-obrazovnih radnika za uključivanje u supervizijske grupe možemo sagledati u kontekstu profesionalne odgovornosti kao potrebe za cjeloživotnim učenjem i poticanjem učenja. Na okruglom stolu iznijet će se rezultati istraživanja o iskustvima supervizora u provođenju supervizije u obrazovanju (oblici supervizije, sastav supervizijskih grupa, specifična obilježja supervizije u obrazovanju, vrsta supervizijskih fokusa, motivacija sudionika, korist od supervizije). Supervizori sa značajnim iskustvom rada u području obrazovanja, kao uvodničari, predstaviti će specifičnosti supervizijskog rada s različitim vrstama grupa – supervizija za djelatnike ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, učitelje i nastavnike, pedagoge i školske psihologe te pomoćnike u nastavi. Provest će se rasprava o ključnim obilježjima provođenja supervizije u obrazovanju i oblikovati smjernice za daljnji razvoj supervizije u obrazovanju. Očekujemo da provođenje supervizije u obrazovanju može dati doprinos poboljšanju i stvaranju inkluzivnog i pozitivnog ozračja što vrtić ili školu čini zajednicom koja uči i u kojoj se uči uz uspostavljanje bliskih i humanih međuljudskih odnosa.

Ključne riječi: iskustva supervizora, sustav odgoja i obrazovanja, razvoj supervizije

Ivana Šuša

Uprava za zatvorski sustav i probaciju, Probacijski ured Zadar

Katarina Vrlić

Uprava za zatvorski sustav i probaciju, Probacijski ured Osijek

Iva Prskalo

Uprava za zatvorski sustav i probaciju, Centar za izobrazbu

Nives Savanović

Uprava za zatvorski sustav i probaciju, Zatvor u Osijeku

Iva Barić Milojković

Županijski sud Osijek, Odjel za podršku žrtvama i svjedocima

Marta Cifrek Kolarić

Uprava za zatvorski sustav i probaciju, Zatvor u Zadru

Rajka Papić

Uprava za zatvorski sustav i probaciju, Zatvor u Rijeci

Antonela Bulešić

Uprava za zatvorski sustav i probaciju, Probacijski ured Pula,

Goran Brkić

Uprava za zatvorski sustav i probaciju, Sektor za probaciju

e-mail: imikulic1@gmail.com

SUPERVIZIJA U PRAVOSUĐU – IZAZOVI I PERSPEKTIVA

Supervizija je svoj put u sustavu pravosuđa dobila kroz projekte 2019. te se nastavlja provoditi do danas. Velika je važnost od implementacije supervizije u sustavu pravosuđa obzirom na specifičnosti uvjeta rada u kojima službenici rade te psihofizičkih rizika koje podrazumijeva kontakt s osuđenima i žrtvama kaznenih djela. Radi očuvanja mentalnog zdravlja službenika i povećanja njihovih kompetencija u radu s počiniteljima i žrtvama kaznenih djela te osiguranja kvalitete usluge, nužno im je osigurati stručnu pomoć i mogućnost za stručni i profesionalni razvoj kroz superviziju. Na okruglom stolu ćemo se kroz 90 minuta fokusirati na dosadašnja iskustva o superviziji, doživljaj supervizije od strane djelatnika i rukovoditelja, razumijevanje motivacije, prepreka i koristi od uključivanja na superviziju unutar sustava, kako sudionici percipiraju mogućnosti rješavanja mogućih prepreka u implementaciji supervizije te kako, u konačnici, vide daljnji razvoj supervizije u sustavu pravosuđa. Važno je pritom supervizorima unutar sustava osigurati pravednu i vrednovanu poziciju jer je na njima najveći teret promocije supervizije unutar sustava. Cilj okruglog stola je kroz raspravu o navedenim temama doći do zaključaka koji će doprinijeti boljem razumijevanju poteškoća i mogućnosti za održivost supervizije u pravosudnom sustavu. O svemu navedenom raspravljat će sudionici okruglog stola, djelatnici Ministarstva pravosuđa (supervizori, rukovoditelji i službenici): Ivana Šuša, Katarina Vrlić, Iva Prskalo, Nives Savanović, Iva Barić Milojković, Marta Cifrek-Kolarić, Rajka Papić, Antonela Bulešić i Goran Brkić.

Ključne riječi: Uprava za zatvorski sustav i probaciju, supervizija, mentalno zdravlje djelatnika, psihosocijalni rad

IZLAGANJA

Dea Ajduković

Više od ideje, Zagreb

Lucijana Rupić Krstić

Psihijatrijska bolnica Ugljan

e-mail: dea.ajdukovic@gmail.com

SUPERVIZIJA U ZDRAVSTVU: REFLEKSIJE IZ PRAKSE

Supervizija u zdravstvu nosi specifične izazove, kako za supervizora, tako i za supervizante i radnu organizaciju. U izlaganju će autorice reflektirati svoja iskustva ovih specifičnosti, i načine nošenja s njima, u kontekstu individualne i grupne supervizije zdravstvenih radnika (liječnika/liječnica i medicinskih sestara/tehničara). Profesionalna kultura i socijalizacija zdravstvenih radnika često ne prepoznaje relacijske kompetencije kao važan dio profesionalnih kompetencija, a emocionalno distanciranje zagovara kao optimalan način suočavanja s psihološkim zahtjevima posla. Izazov je za supervizora kako propitivati ove norme, koje mogu biti ograničavajuće, a istodobno izbjeći stvaranje otpora supervizanata. Također, profesionalne norme o samootkrivanju, koje osobne granice čine zatvorenijima nego u drugim pomažućim profesijama, traže od supervizora fleksibilnost i kreativnost u osmišljanju aktivnosti koje će biti poticajne za samoistraživanje u kontekstu grupe, a omogućiti dovoljnu razinu sigurnosti. Također, u izrazito hijerarhičnom sustavu kao što je zdravstvo, teme moći i odgovornosti imaju specifično značenje i važnost. Organizacija rada u zdravstvu - smjenski rad, neodgodivost radnih zadataka, uska timska suradnja - također donosi specifičnosti u planiranju i provođenju supervizije. Supervizija se često može organizirati samo unutar radnog kolektiva, te je teško postići stabilnost grupe, što ima bitne učinke na povjerenje i povjerljivost, a time i otvorenost supervizanata za aktivno sudjelovanje u supervizijskoj grupi. Izazov za supervizora je pronaći model rada koji uzima u obzir ove datosti zdravstvenih poslova, istodobno čuvajući integritet supervizijskog procesa.

Anita Barišić

Katedra radnopravnih i socijalnih znanosti i socijalnog rada

Pravni fakultet Osijek

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

e-mail: abarisic@pravos.hr

PRIMJENA KONCEPATA TRANSAKCIJSKE ANALIZE U SUPERVIZIJI PSIHOSOCIJALNOG RADA

Ovim izlaganjem cilj je prikazati tri koncepta Transakcijske analize (TA) koja primjenjujem u provedbi supervizije psihosocijalnog rada, pri čemu posebnu pozornost posvećujem načinima i stilovima komuniciranja i transakcijama. TA teorija počiva na jasnom jeziku komunikacije (transakcijama), a upravo su komunikacijske vještine osnova rada u području međuljudskih odnosa što je često tema u superviziji. Dodatno, analiza transakcija stavlja naglasak na razumijevanje koncepta ego stanja, pa mi je cilj u ovome izlaganju prikazati, na primjerima iz vlastite supervizijske prakse, kako koristiti koncepte ego stanja, transakcija i otpisivanja u radu sa supervizantima. U osnovi razumijevanja pojmova modela tri ego stanja i transakcija između ego stanja, ista se mogu identificirati kroz govor tijela, ton glasa i verbalni izričaj. Prepoznavanje ego stanja i transakcija u superviziji počiva i na fenomenološkoj dijagnozi koja se odnosi na subjektivan doživljaj da je osoba u određenom ego stanju s pretpostavkom kao da se to osijeća, pri čemu isto istražujem vođenjem *Sokratovih dijaloga*.

Kako bi se promjena ponašanja kod supervizanta mogla dogoditi, mišljenja sam da je najvažnije da supervizanti preuzmu dio svoje odgovornosti za odnos bez otpisivanja i da se on su- stvori na temelju autentičnosti, usklađenosti i poštovanja. Prema Pregrad (2006.) odgovornost za odnos počiva na komunikaciji koja je promišljena, na propitivanju misli, osjećaja, želja, htijenja i potreba sugovornika, ali i na izricanju svojih misli, osjećaja, želja, htijenja i potreba koja potičem izgovaranjem transakcija iz integriranog odraslog ego stanja, bez otpisivanja. Osobno odgovorni ljudi su usmjereni na osobe na način da ozbiljno shvaćaju njihove potrebe, usredotočuju se na iskaz sugovornika, sposobni su odgovoriti na podražaj, stoga koncepti transakcija, ego stanja i otpisivanja iz TA, ne samo da mi pomažu u boljem razumijevanju supervizanta kada je on/ona u fokusu, nego i pri uspostavi ranog radnog saveza sa supervizantima, kada oni preuzimaju svoj dio odgovornosti za aktivnim sudjelovanjem u superviziji.

Ključne riječi: supervizija psihosocijalnog rada, transakcijska analiza, suradni odnos

Anita Barišić

Katedra radnopravnih i socijalnih znanosti i socijalnog rada

Pravni fakultet Osijek

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Alenka Aladrović Deklman

Iva Barić Milojković

Filip Lažeta

Nives Savanović

e-mail: abarisic@pravos.hr

DOŽIVLJAJ ISHODA SUDJELOVANJA U SUPERVIZJI STUDENATA

Cilj evaluacijskog istraživanja bio je ispitati ishode učenja koji su ostvareni kod studenata socijalnog rada, nakon što su sudjelovali u superviziji studenata. Sudionici istraživanja su bili studenti druge godine diplomskog studija Socijalnog rada na Pravnom fakultetu u Osijeku (N=82) koji su sudjelovali u superviziji studenata tijekom ljetnog semestra akad.god. 2021./22. i 2022./23. U svrhu ostvarivanja cilja istraživanja, kreiran je *Upitnik o doživljaju ishoda supervizije studenata* na kojem je provedena eksploatorna faktorska analiza. Upitnik sadrži 40 tvrdnji, a koeficijent unutarnje konzistencije iznosi $\alpha = 0,97$. Na temelju analize aritmetičkih sredina zaključuje se da studenti procjenjuju kako im je supervizija pomogla u stjecanju emocionalnih ishoda učenja poput razvijanja svijesti o sebi, pa studenti u velikoj mjeri procjenjuju kako nakon sudjelovanja u superviziji bolje razumiju kako mogu tražiti pomoć za sebe ako se nađu u stresnim situacijama na budućem poslu (M=4,43; SD=0,91). Postignuti su i socijalni ishodi učenja koji se odnose na razvijanje sposobnosti suradnje i interakcije s drugima, pri čemu studenti visoko procjenjuju kako im je supervizija otvorila priliku da pruže podršku kolegama (M=4,76; SD= 0,55). Dodatno, ostvaren je važan kognitivni ishod učenja u području kritičkog mišljenja, pri čemu studenti ocjenjuju kako im je supervizija pomogla da prepoznaju i koriste metode svjesne refleksije (M=3,98; SD= 1,17). Supervizija studenata je način vođenja studenata, usmjerena na razvoj kompetencija, a u ovome istraživanju se potvrdilo kako su studenti socijalnog rada kroz sudjelovanje u superviziji imali mogućnost razvoja kritičkog stava i mišljenja, nužnog za kompetentno djelovanje budućeg socijalnog radnika. Preporučava se superviziju studenata izvoditi kao obveznu metodu učenja u obrazovanju studenata socijalnog rada na Pravnom fakultetu u Osijeku.

Ključne riječi: supervizija studenata, socijalni rad, metoda učenja

Tamara Bobić

Centar za odgoj i obrazovanje Velika Gorica

e-mail: tamarabobic0@gmail.com

ISKUSTVA SUPERVIZIJE „NA DALJINU“ IZ PERSPEKTIVE SUPERVIZORA U EDUKACIJI

Supervizija na daljinu oblik je supervizijskog procesa koji se odvija u virtualnom svijetu putem interneta omogućujući supervizoru i supervizantima rad i komunikaciju bez fizičke prisutnosti na istom mjestu. Ovakav oblik supervizijskog modela intenzivirao se pojavom pandemije COVID-19 virusa kako na ovim prostorima tako i na globalnoj razini. Uvođenjem strogih epidemioloških mjera tijekom pandemije, supervizija na daljinu uvedena je kao reakcija na trenutnu situaciju, a u jednom razdoblju i kao jedini mogući oblik supervizijskog rada. I sam Poslijediplomski specijalistički studij supervizije u psihosocijalnom radu, suočen izazovima globalne zdravstvene krize, uvodi superviziju na daljinu kao novi oblik rada. Ovim izlaganjem cilj mi je prenijeti vlastito iskustvo supervizije na daljinu tijekom edukacije na Poslijediplomskom specijalističkom studiju iz supervizije iz perspektive supervizora u edukaciji. Izlaganje je zamišljeno kao prikaz slučaja odnosno sistematizacija vlastitih iskustava s ciljem uočavanja, otkrivanja i formuliranja načela koja mogu pridonijeti unapređenju prakse. Analizom i sistematizacijom vlastitih iskustava došla sam do zaključka kako značajan izazov u superviziji na daljinu predstavljaju teškoće u komunikaciji u najvećoj mjeri radi izostanka njenog neverbalnog djela u onoj mjeri u kojoj je to moguće u superviziji „licem u lice“. Najveća prednost supervizije na daljinu je lakši pristup supervizantima koji su prostorno međusobno udaljeni ili na bilo koji način spriječeni fizički dolaziti na supervizijske susrete bilo zbog udaljenosti, zdravstvenih ograničenja, organizacijskih ili financijskih razloga. Supervizija na daljinu bez obzira na razlike i način provedbe, zadržava osnovnu svrhu i ciljeve koje ima i supervizija u živo odnosno „licem u lice“. Superviziju na daljinu odabiremo kao model ovisno o specifičnim potrebama, resursima i preferencijama supervizanata i supervizora i u pravilu ne predstavlja zamjenu za superviziju u živo. Integracijom oba pristupa može se pružiti optimalno iskustvo i postići svrha supervizije.

Ključne riječi: supervizija, supervizija na daljinu, supervizija u edukaciji, supervizor u edukaciji, iskustveno učenje

Antonela Bulešić
Probacijski ured Pula
e-mail: bulesicantonela@gmail.com

DOŽIVLJAJ SUPERVIZIJE IZ PERSPEKTIVE PROBACIJSKIH SLUŽBENIKA I NJENA DALJNJA IMPLEMENTACIJA

Cilj istraživanja je bio dobiti uvid u neposredna iskustva i doživljaj supervizije od strane probacijskih službenika koji su imali iskustvo sudjelovanja u superviziji te očekivanja od supervizije probacijskih službenika koji nisu imali iskustvo sudjelovanja kao i dobiti uvid u percepciju sudjelovanja u superviziji iz perspektive voditelja probacijskih ureda. U istraživanju je sudjelovalo 18 sudionika, provedene su dvije fokusne grupe u kojima su sudjelovali službenici s iskustvom supervizije (N=8) i oni bez supervizijskog iskustva (N=4). Voditelji probacijskih ureda sudjelovali su u polustrukturiranim intervjuima (N=6). U obradi je korištena kvalitativna analiza sadržaja. Probacijski službenici, temeljem vlastitog supervizijskog iskustva, ukazuju na važnost i pozitivne učinke na njihov profesionalni razvoj i rad. Potvrđuju da supervizija ima ključnu ulogu u profesionalnom razvoju te osiguravanju podrške u suočavanju s izazovima i prevenciji sagorijevanja na poslu. Službenici bez iskustva u superviziji, povezuju je s podrškom, profesionalnim napretkom, potrebna im je motivacija za sudjelovanje u superviziji. Voditelji prepoznaju važnost i korist supervizije za svoje službenike, svjesni su da supervizija ima ključnu ulogu u poticanju osobnog i profesionalnog razvoja, smanjenju stresa i stvaranju poticajne radne atmosfere. Supervizija bi trebala biti vođena od kompetentnih supervizora koji poznaju posao probacijskih službenika. Rezultati ovog istraživanja daju podršku daljnjoj implementaciji supervizije i uvođenju methodske supervizije za probacijske službenike kao model supervizije koji će uz podršku i edukativnu komponentu odgovarati potrebama i specifičnostima rada probacijskih službenika.

Ključne riječi: supervizija, probacijski službenici, očekivanja uz superviziju i supervizora, iskustvo, potrebe.

Marta Cifrek-Kolarić

Zatvor u Zadru

Maja Laklija

Sveučilište u Zagrebu

Pravni fakultet

Studijski centar socijalnog rada

e-mail: marta.cifrek@gmail.com

ULOGA SUPERVIZIJE U JAČANJU KAPACITETA DJELATNIKA TRETMANA U KAZNENIM TIJELIMA U RH

U ovom radu prikazani su rezultati istraživanja čiji su ciljevi bili: 1) utvrditi korelate koji doprinose objašnjenju motiva i spremnosti za uključivanjem u superviziju djelatnika tretmana u kaznenim tijelima te očekivanjima od supervizije, 2) utvrditi razloge sudionika za (ne)uključivanje u superviziju te 3) utvrditi kako bi se iz perspektive djelatnika tretmana supervizija u pravosuđu trebala organizirati. Istraživanjem je obuhvaćeno 60 djelatnika tretmana te je istraživanje provedeno primjenom upitnika online putem. Oko 60% ispitanika ima iskustvo sa supervizijom, a kao najznačajniji motivi za uključivanje u superviziju pokazali su se: unapređenje vlastitih kompetencija i kvalitete rada, smanjenje profesionalne odgovornosti i profesionalne usamljenosti, znatiželja i odmak od profesionalne rutine te nalog i/ili uputa nadređenih. Preferirani organizacijski okvir supervizije bio bi da jedan supervizijski susret traje 3 do 4 sata, a supervizijski ciklus 10 do 12 mjeseci. Tretmanski službenici imaju najizraženija očekivanja od supervizije u području očekivanja unaprjeđenja kvalitete rada i smanjenja profesionalnog stresa, a potom slijede očekivanja u području obrazovno-poučavajuće funkcije i podržavajuće-osnažujuće-pomažuće funkcije. Žene, mlađi ispitanici (mlađi od 40 godina) i oni s manje godina radnog staža (10 do 20 godina) značajno češće od muškaraca, starijih ispitanika (50 godina i više) i ispitanika s više godina radnog staža (više od 20 godina) imaju podržavajuće-osnažujuće-pomažuća očekivanja od supervizije. Rezultati istraživanja daju smjernice za buduću implementaciju razvojno-integrativne i methodske supervizije unutar sustava pravosuđa i nude model organizacije supervizije za djelatnike tretmana u kaznenim tijelima.

Ključne riječi: supervizija, zatvorski sustav, djelatnici tretmana, motivacija za superviziju, očekivanja od supervizije

Ivana Ćosić Pregrad

Psihološki centar za djecu i obitelji BRIGOJEDAC

Ines Rezo Bagarić

Marina Ajduković

Sveučilište u Zagrebu

Pravni fakultet

Studijski centar socijalnog rada

e-mail: ivana.pregrad@gmail.com

OBILJEŽJA I ULOGA SUPERVIZIJE USMJERENE NA TRAUMU

Kroz usmeno izlaganje prikazat ćemo rezultate kvalitativnog istraživanja čiji je cilj bio opisati obilježja i ulogu supervizije u procesu osnaživanja pomagača za pružanje podrške u području traume i boljoj brizi o vlastitom mentalnom zdravlju. U istraživanju je sudjelovalo 12 sudionica, stručnjakinja koje su zaposlene u institucijama javne skrbi za djecu i ustanovama zdravstvenog sustava i nevladinog sektora usmjerenim na pružanje tretmanske podrške djeci i mladima s iskustvom traumatskog događaja. Sve sudionice su imale neko iskustvo uključenosti u superviziju te barem pet ili više godina radnog iskustva. Podaci su prikupljeni polustrukturiranim istraživačkim intervjuom te obrađeni tematskom analizom. Kroz odgovore sudionica prepoznate su značajne teme poput doživljaja razumijevanja i empatije osobito od strane supervizora, uspostave sigurnog i poticajnog okruženja, unapređenja procesa pomaganja kao i osiguravanja prostora za pomagača u kojem su sudionice isticale refleksivnost, emocionalno rasterećenje i profesionalni rast. Sve navedeno predstavlja suštinska obilježja supervizije, međutim, u kontekstu supervizije usmjerene na traumu uočava se njihova istaknutija i važnija uloga. Specifično se izdvajaju dva obilježja supervizije: kompetencija i uloga supervizora koja ističe edukativnu funkciju supervizije i specifično znanje i radno iskustvo supervizora u području traume te olakšavanje negativnog utjecaja rada s traumom koje se manifestira kroz prepoznavanje posredne traumatizacije i aktiviranje pomagača u brizi o sebi. Oba obilježja su i u literaturi prepoznati kao specifični i jedinstveni u superviziji usmjerenoj na traumu, sastavni su dio pristupa usmjerenog na traumu i nužno ih je razvijati, kako na osobnoj tako i na organizacijskoj razini. Kroz izlaganje prezentirat ćemo smjernice za buduću implementaciju pristupa usmjerenog na traumu u supervizijskom kontekstu, pri čemu je osiguravanje kontinuirane i dostupne supervizije pomagačima predstavlja neophodan korak.

Ključne riječi: pristup usmjeren na traumu, supervizija usmjerena na traumu, mentalno zdravlje pomagača

Tatjana Dragičević
Marina Ajduković
Sveučilište u Zagrebu
Pravni fakultet
Studijski centar socijalnog rada
Sveučilišni specijalistički studij supervizije u psihosocijalnom radu
e-mail: dragicevic.tatjana@gmail.com

ULOGA SUPERVIZIJE U SMANJIVANJU PROFESIONALNOG STRESA U ORGANIZACIJAMA CIVILNOG DRUŠTVA

Cilj izlaganja je prikaz kvalitativnog istraživanja, završnog specijalističkog rada „Uloga supervizije u smanjivanju profesionalnog stresa u organizacijama civilnog društva“, provedenog 2022. godine. Cilj istraživanja bio je dobiti uvid u izvore profesionalnog stresa u udrugama, koje se bave zaštitom ljudskih prava te pružaju usluge i neposrednu pomoć ljudima, te utvrditi doprinose supervizije i mogućnosti za njezino poboljšanje u organizacijama civilnog društva. Metodom fokus grupa obuhvaćeno je 13 zaposlenika iz devet udruga na području Grada Zagreba. Dobivani rezultati pokazali su da postoje tri glavna izvora profesionalnog stresa u OCD-ima: 1) „obilježja rada u OCD-ima“; 2) „način upravljanja OCD-ima“; 3) „ishodi rada u OCD-ima“. Pritom, rezultati su pokazali i koji ishodi supervizije mogu doprinijeti smanjivanju i sprečavanju profesionalnog stresa u OCD-ima. Nadalje, nalazi istraživanja osim što objašnjavaju koje su kompetencije supervizora potrebne za rad sa zaposlenicima OCD-a, daju i konkretne prijedloge za unapređenje supervizije u OCD-ima. Budući da nedostaju istraživanja o izvorima profesionalnog stresa i superviziji u civilnom društvu, dobiveni rezultati značajni su u znanstvenom smislu zato što produbljuju spoznaje o položaju, poteškoćama i potrebama zaposlenika u OCD-ima. Vrijednost istraživanja proizlazi i iz dobivenih spoznaja o doprinosima supervizije te iz danih sugestija za unapređivanje supervizije u OCD-ima. Također, ovo istraživanje može biti osnova za daljnja istraživanja kako u području supervizije, tako i u području civilnog sektora i drugih sektora rada. Shodno tome, ovo istraživanje može doprinijeti kritičkom promišljanju i boljem razumijevanju profesionalnog stresa i supervizije te doprinijeti uvođenju sustavnog oblika podrške u civilno društvo.

Ključne riječi: profesionalni stres, supervizija, civilno društvo, kvalitativno istraživanje mentalno zdravlje

Velimir Dugandžić

Dugan d.o.o za poticanje osobnih, obiteljskih
i organizacijskih potencijala, Varaždin
e-mail: duganv@gmail.com

**RELACIJSKA PARADIGMA I SENZIBILIZIRANOST ZA ISKUSTVO SRAMA U
SUPERVIZIJI KAO PREDUVIJET ZA PRUŽANJE KVALITETNE PODRŠKE U
VREMENU PROMJENA**

Cilj izlaganja je ukratko predstaviti teorijske i filozofske temelje relacijske teorije u superviziji psihosocijalnog rada te ukazati na specifičnosti koje su vezane za važnost senzibiliziranosti za iskustvo srama u superviziji od strane supervizora kao preduvjet za kontekstualno relacijsko razumijevanje supervizijskih procesa, odnosa i potreba supervizanata u vremenima promjena. Relacijska teorija u psihosocijalnom radu usmjerena je na svijenost i poštivanje svakog specifičnog društveno kulturnog konteksta kao polazišne točke za razumijevanje odnosa, fenomena u odnosima i specifičnostima rada supervizanta, klijenta i njegove situacije te supervizora, supervizanta i klijenta i njihove sukreirane situacije koja proizlazi iz kompleksnosti konteksta u kojem se proces odvija. Iz navedenog proizlazi da se pitanju razumijevanja ljudske egzistencije i iskustva življenja u vremenima promjena ne može pristupiti izvan relacijske egzistencije tj. izvan konteksta unutar kojeg se neko iskustvo manifestira koji po definiciji obuhvaća ukupnost društveno, povijesnih, kulturnih, političkih, psihološko bioloških i trans generacijskih utjecaja. U pristupu koji proizlazi iz relacijske teorije u radu s ljudima postoji jaka senzibiliziranost za emociju srama i faktore koji utječu na mogućnost posramljivanja (Orange, 2005). Svjesnost o važnosti srama za rad s klijentima prepoznata je i kroz suvremena istraživanja te su ona revitalizirala interes za su-konstrukciju, prožimajući prirodu srama i njegovog utjecaja na psihološko funkcioniranje i odnos u superviziji. Supervizori koji su toga svjesni aktivno i svjesno mogu utjecati na kvalitetu odnosa uvažavajući sve aspekte kontekstualnosti i potencijala za posramljivanje kojem i oni potencijalno doprinose.

Ključne riječi: supervizija, relacijska teorija, su-konstrukcija odnosnog iskustva, sram, podrška, kontekstualnost

Sanjica Grbavac

Centar za rehabilitaciju Stančić

e-mail: sanjica.grbavac@gmail.com

SUPERVIZIJA I TRANSFORMACIJA DOMOVA SOCIJALNE SKRBI

Transformacija domova socijalne skrbi rezultirala je različitim novim zadacima i izazovima koji su postavljeni pred zaposlenike i ravnatelje domova socijalne skrbi. Centar za rehabilitaciju Stančić je tijekom procesa transformacije i deinstitucionalizacije značajno promijenio način svog djelovanja. Trenutno dvije trećine naših korisnika čine djeca s teškoćama i odrasle osobe s invaliditetom koje primaju socijalne usluge u zajednici. U radu su prezentirana vlastita iskustva nastala tijekom provedbe transformacije ustanove kao i rezultati provedenog kvalitativnog istraživanja u kojem su sudjelovali zaposlenici iz pet domova socijalne skrbi koji su bili uključeni u taj proces s posebnim osvrtom na ključne teškoće na koje se može naići u tom procesu. Ključnim teškoćama u transformaciji domova socijalne skrbi utvrđeni su otpor prema procesu transformacije, neadekvatni vremenski plan transformacije i planiranje procesa transformacije, ograničeni resursi, negativne emocije dionika kao posljedice procesa transformacije i promijenjeni međuljudski odnosi. Pitanje upravljanja ljudskim potencijalima i radnim procesima, pitanje kvalitetnog informiranja kao i pitanje podrške nositeljima procesa, ključna su područja za uspješnu realizaciju transformacije. Pokušat će se dati odgovor kako se što uspješnije nositi s procesima koji uključuju velike promjene, kako prevenirati potencijalne teškoće i može li supervizija pomoći u tim procesima.

Ključne riječi: supervizija, transformacija domova socijalne skrbi, izazovi tijekom transformacije, teškoće tijekom transformacije, podrška.

Milica Gregurić Prugovečki
Društvo tjelesnih invalida
e-mail: milica.greguric@gmail.com

**SUPERVIZIJA KAO OBLIK PREVENCIJE I/ILI UBLAŽAVANJA
PROFESIONALNOG SAGORIJEVANJA STRUČNJAKA
KOJI RADE S OSOBAMA S INVALIDITETOM**

Psihosocijalni rad s osobama s invaliditetom obuhvaća djelovanje stručnjaka različitih profesija (socijalnih radnika, edukacijskih rehabilitatora, psihologa, logopeda, liječnika psihijataru, medicinskih sestara, učitelja, odgojitelja i dr.), koji rade u nekoliko, međusobno slabo povezanih (ili nepovezanih) sustava: socijalna skrb, zdravstvo, obrazovanje, neprofitni sektor. Ovi stručnjaci rade s osobama svih vrsta invaliditeta, a u svom su radu izloženi različitim izvorima profesionalnog stresa. Dugotrajna izloženost profesionalnom stresu može dovesti do profesionalnog sagorijevanja, koje je u visokoj razini i utvrđeno kod ovih stručnjaka. Neovisno o specifičnom području njihova rada, stručnjacima koji rade s osobama s invaliditetom potrebni su različiti oblici podrške i pomoći kako bi očuvali svoje mentalno zdravlje i bili učinkovitiji u radu sa svojim korisnicima, zadržavajući ili povećavajući razinu kvalitete svog rada. Supervizija se, kao jedan od oblika podrške i stručnjakovog rada na sebi, pokazala značajnom u ublažavanju profesionalnog sagorijevanja ovih stručnjaka. Cilj izlaganja je prikazati nalaze različitih istraživanja o značaju supervizije kao oblika prevencije i/ili ublažavanja profesionalnog sagorijevanja stručnjaka koji rade s osobama s invaliditetom. Nalazi istraživanja koji će biti izloženi utvrđeni su u različitim područjima rada s ovom populacijom i u različitim dijelovima svijeta, sa zajedničkim obilježjem psihosocijalnog rada s osobama s invaliditetom. U završnom dijelu izlaganja bit će predložene smjernice za sustavnije provođenje i unapređenje supervizije za stručnjake koji rade s osobama s invaliditetom.

Ključne riječi: supervizija, profesionalno sagorijevanje, psihosocijalni rad s osobama s invaliditetom.

Silvana Jurič

Centar za pružanje usluga u zajednici Sv. Ana Vinkovci

e-mail: silvana1706@yahoo.com

SAGORIJEVANJE NA POSLU I EMOCIONALNE KOMPETENCIJE SUPERVIZORA

Cilj istraživanja bio je pronaći povezanost između sagorijevanja na poslu supervizora psihosocijalnog rada, njihovih emocionalnih kompetencija i osobnih karakteristika. Pretpostavka (hipoteza) je bila da je veći stupanj emocionalne kompetencije povezan s manjim doživljajem sagorijevanja na poslu. Ispitan je uzorak od 76 supervizora, članova Hrvatskog društva za superviziju i organizacijski razvoj, različitih bazičnih struka. Korišten je sljedeći instrumentarij: Upitnik intenziteta sagorijevanja na poslu, Upitnik emocionalne kompetencije UEK-45 i Upitnik općih podataka. Rezultati su pokazali da niti jedna od dimenzija emocionalne kompetencije, kao niti ukupni rezultat nisu povezani sa sagorijevanjem na poslu. Rezultati su pokazali da postoji statistički značajna razlika u samoprocjeni njezine tri različite dimenzije. Pri tome je kod supervizora, sposobnost uočavanja i razumijevanja emocija procijenjena statistički značajno manjom u odnosu na sposobnost izražavanja i imenovanja emocija. Rezultati analize povezanosti profesionalnih i osobnih obilježja supervizora i njihove emocionalne kompetencije pokazuju kako je samo broj vođenja grupa statistički značajan prediktor samoprocjene emocionalne kompetencije, pri čemu ispitanici koji su vodili više grupa ujedno svoju emocionalnu kompetenciju procjenjuju višom. Rezultati pokazuju da ispitanici koji su stariji, koji su vodili veći broj supervizijskih grupa i koji imaju manji vremenski odmak od vođenja posljednje supervizijske grupe imaju i manju razinu sagorijevanje na poslu. Također što su supervizori stariji manja je razina sagorijevanja.

Ključne riječi: sagorijevanje na poslu, emocionalne kompetencije, supervizori psihosocijalnog rada

Maja Laklija

Sveučilište u Zagrebu

Pravni fakultet

Studijski centar socijalnog rada

e-mail: maja.laklija@pravo.unizg.hr

SUPERVIZIJA STRUČNJAKA KOJI RADE U PODRUČJU SAVJETOVANJA STUDENATA

Posljednjih godina mentalno zdravlje studenata postaje prioritet u obrazovnim politikama diljem Europe. Na navedeno, upućuje i činjenica da bi svaka odgojno-obrazovna ustanova treba imati organiziran sustav podrške za svoje polaznike, te vodeći računa o postojanju sustava podrške kao jednom od kriterija akreditacije sveučilišta i njihovih sastavnica. Potreba stručnjaka u području savjetovanja/superviziranja da sudjeluju u superviziji i rade pod supervizijom je normalan i nužan uvjet da bi se osigurala kvaliteta podrške studentima ali između ostalog i mentalnoj higijeni stručnjaka. Danas je uobičajeno da je „tipičan savjetovatelj” na fakultetima osoba licencirana za pružanje usluga savjetovanja, obično psiholog, socijalni radnik sa završenim stupnjem za savjetovatelja/terapeuta iz nekog psihoterapijskog pravca. Praksa rada Savjetovaništa za studente na sastavnicama Sveučilišta ukazuje na različitu dostupnost i organizacijski okvir supervizije. U radu će se predstaviti specifičnosti te modeli supervizije stručnjaka u području savjetovanja studenata.

Ključne riječi: savjetovanje, studenti, supervizija

Maja Laklija

Sveučilište u Zagrebu

Pravni fakultet

Studijski centar socijalnog rada

Davorka Belošević

Dječji dom Ruža Petrović, Pula

e-mail: maja.laklija@pravo.hr

METODSKA SUPERVIZIJA UDOMITELJA - ISKUSTVA SUPERVIZORA I SMJERNICE ZA NJEN RAZVOJ

Istraživanja u području udomiteljske skrbi za djecu ukazuju na važnost uvođenja sustavne i kontinuirane supervizije udomitelja. Kao model supervizije koji odgovara na potrebe udomitelja obzirom da uključuje uz podršku također i edukativnu komponentu te u fokusu ima zaštitu i dobrobit djeteta ističe se metodska supervizija. Cilj ovog istraživanja bio je dobivanje uvida kako stručnjaci (N=10) koji su bili uključeni u edukaciju za supervizore udomitelja promišljaju o specifičnostima supervizije udomitelja. Podaci su prikupljeni metodom polustrukturiranog intervjua, a odgovori su obrađeni postupkom kvalitativne analize tematskog okvira. Sudionici istraživanja prepoznaju i navode kako je udomiteljima vrlo važna podrška kako bi uspješno izvršavali ulogu udomitelja, adekvatno se brinuli za svoje korisnike ali i održavali motiviranost za bavljenje udomiteljstvom. Ističu i specifičnu poziciju udomitelja koji se u supervizijskom kontekstu izlažu osobno i privatno obzirom da je njihov "radni" kontekst njihovo kućanstvo/obitelj. Važnost metode supervizije ogleda se u njenoj funkciji edukacije i rada na praktičnim temama/sadržajima koje su usmjerene na rješavanje aktualnih problema, praćenje udomitelja, prevenciju prekida smještaja djece, osiguravanje kvalitetne skrbi za djecu te jačanju suradnje unutar sustava. Ovim istraživanjem utvrđena je i potreba za daljnjim edukacijama i tzv. specijalizaciji supervizora udomitelja te je u tu svrhu osmišljen prijedlog kurikuluma edukacije supervizora za provođenje supervizije udomitelja.

Ključne riječi: udomiteljstvo, metodska supervizija, edukacija supervizora, osnaživanje

Zdravka Leutar
Marijana Majdak
Ana Štambuk
Sveučilište u Zagrebu
Pravni fakultet
Studijski centar socijalnog rada
e-mail: zleutar@pravo.hr

DUHOVNOST U SUPERVIZIJI PSIHOSOCIJALNOG RADA

Istraživanje je provedeno na uzorku od 12 supervizora psihosocijalnog rada koji primjenjuju duhovnost u svojim supervizijskim grupama. Cilj istraživanja bio je dobiti uvid u poimanje i primjenu duhovnosti u superviziji psihosocijalnog rada. Na temelju cilja formulirana su istraživačka pitanja: 1. Kako socijalni radnici/supervizori razumiju i definiraju duhovnost? 2. Kako supervizori opisuju situacije u superviziji psihosocijalnog rada u kojima je po njihovom mišljenju i iskustvu moguće raditi na temama duhovnosti? 3. Kako supervizori pomažu svojim supervizantima za vrijeme supervizijskih susreta kroz područje duhovnosti? Primjenjena je kvalitativna metodologija istraživanja u kojoj je korišten polustrukturirani intervju da bi se došlo do iskustava i perspektiva supervizora. Na temelju transkripcije intervjua i primjenom tematske analize došlo se do rezultata i njihove interpretacije te povezivanja s literaturom. Rezultati ukazuju na pristup duhovnosti u širem i užem smislu, od etike i morala, svjesnosti, integriteta i nematerijalnih vrijednosti do povezivanja duhovnosti s religioznošću. Na temama duhovnosti moguće je raditi u različitim područjima, osobito težim i izazovnim problemnim situacijama korisnika ili supervizanta. Pomoć je moguća primjenom metoda duhovnosti iz religijskog setinga ili općenito različitih relaksacijskih i/ili kreativnih metoda, te razmatranjem različitih etičkih dilema ili religijskih tema. Značajnija intenzivna primjena duhovnosti moguća je kod osoba koje imaju osviještene duhovne potrebe i prakticiraju svoju religioznost ili su zaposleni kao stručnjaci u vjerskim, pastoralnim ili karitativnim organizacijama. Stoga je izražena potreba dubljeg poznavanja primjene duhovnosti supervizije psihosocijalnog rada u edukaciji i cjeloživotnom obrazovanju.

Ključne riječi: duhovnost, psihosocijalni rad, supervizija, metode u duhovnosti

Margareta Mesić

Psihika, Institut za psihoterapiju, edukaciju i savjetovanje, Zadar

e-mail: megi.mesic@gmail.com

SUPERVIZIJA PSIHOTERAPIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ – CRTICE I OTVORENA PITANJA IZ PRAKSE ISKUSNOG SUPERVIZORA

Zakon o djelatnosti psihoterapije koji je donesen u Republici Hrvatskoj prvi put 2018. godine a potom 2022. godine, donio je niz promjena u području psihoterapije u RH. Najveća promjena odnosi se na činjenicu da je psihoterapija ovim zakonom postala priznata i vidljiva djelatnost. Nadalje, spomenuti je Zakon „otvorio vrata“ psihoterapijske djelatnosti za sva postojeća zanimanja, jer je omogućio da uz propedeutiku, psihoterapeuti i/ili savjetodavni terapeuti postanu svi koji za to imaju motiva, vremena, kapaciteta i ostalih resursa. To je izazvalo porast broja zainteresiranih potencijalnih polaznika psihoterapijskih edukacija. U isto vrijeme, dogodila se kriza mentalnog zdravlja uzrokovana Koronom, potresima na našem području, ali i nekim drugim čimbenicima, a što se odrazilo još više na potražnju za uslugama psihoterapeutima i općenito za zanimanjem psihoterapeuta i/ili savjetodavnog terapeuta. Kako se cijeli ovaj proces odražava na superviziju psihoterapije i njezinu kvalitetu, što se događa unutar "četiri zida" psihoterapijske supervizije? Tko su nam supervizori psihoterapije, kako su stekli svoje „zvanje“. Što kažu europske smjernice i imamo li vlastite smjernice za razvoj kvalitete psihoterapijske supervizije u RH. Cilj ovog izlaganja je povećati svjesnost o otvorenim pitanjima supervizije psihoterapije u RH. U izlaganju će biti izloženi dostupni opći podaci o supervizorima psihoterapije u RH, standardi supervizije u području psihoterapije i neke europske smjernice s ovog područja. Ovo izlaganje ima tendenciju doprinijeti razvoju standarda supervizije psihoterapije u RH s konkretnim prijedlozima implementacije veće kvalitete supervizije na ovom području.

Ključne riječi: supervizija, psihoterapija, Zakon o psihoterapiji, supervizori psihoterapije, supervizijski standardi.

Ivana Mošić Pražetina

Perspectiva Systemica –

Institut za učenje i razvoj sistemskih ideja, Zagreb

e-mail: iprazetina@gmail.com

SISTEMSKA SUPERVIZIJA U VREMENU PROMJENE

Sistemski pristup posebni značaj pridaje odnosima između ljudi koji su povezani u nekom sistemu. Svaka osoba se promatra u relaciji s drugima pri čemu je u fokusu sistemskog pristupa kako osobe međusobno utječu jedna na drugu te kako se formiraju obrasci njihovih interakcija u komunikaciji i ponašanju. Na poteškoću ili disfunkciju u obitelji ili sistemu, sistemsko razmišljanje odgovorit će istraživanjem obrazaca interakcija, a deopatologizirat će problematičnog pojedinca, tzv. index pacijenta, nositelja simptoma. Sistemski obiteljski psihoterapeut će se odmaknuti od linearnog pristupa i iz pozicije radoznalosti istraživati obrasce i relacije koristeći cirkularna pitanja („što problem čini lakšim ili težim?“), kao fundamentalni alat u sistemskom pristupu. Ona mogu biti usmjerena na: odnose, razlike, vjerovanja, akciju i povezivanje. Kod promjene obrazaca koji održavaju disfunkcionalnu homeostazu obitelji uvijek treba uvažiti kontekst i aspekte osobnog i socijalnog identiteta obitelji. Sistemaska supervizija izomorfna je sistemskoj terapiji u smislu da obje, u optimalnoj supervizijskoj praksi, slijede (više ili manje) isti pristup. Supervizant ne uči samo iz sadržaja supervizije već se pod utjecajem njegovog supervizijskog iskustva, direktno oblikuje njegov budući pristup u radu. U pogledu fokusa, ciljeva i modaliteta u superviziji sistemaska supervizija je danas usmjerena na klijent-terapeut odnos. Suradnički odnos supervizora sa supervizantom predstavlja ključni aspekt u superviziji, a korištenje cirkularnih pitanja u superviziji supervizante potiče na razmišljanje izvan okvira. Supervizante se potiče da budu autentični u svom radu, da mijenjaju pozicije ovisno o temi s kojom rade i da zadrže meta poziciju, da budu samorefleksivni i kritični u svomu radu te da zadrže sistemsku otvarajuću perspektivu. Radom se želi prikazati učinkovitost sistemskog pristupa i njegova primjenjivost. Supervizijski slučaj prikazat će postizanje promjene drugog reda primjenom cirkularnih pitanja u superviziji nakon čega je u obitelji postignuta nova funkcionalnost.

Ključne riječi: sistemski pristup, obrazac interakcije, homeostaza, cirkularna pitanja

Iva Prskalo

Uprava za zatvorski sustav i probaciju, Centar za izobrazbu

SPECIFIČNOSTI PROVEDBE SUPERVIZIJE S NETRETMANSKIM OSOBLJEM ZATVORSKOG SUSTAVA

Tijekom 2020. i 2021. godine prvi puta se u superviziju uključuje netretmansko osoblje zatvorskog sustava. Ciljevi ovog istraživanja bili su (1) opisati potrebe netretmanskog osoblja u superviziji iz perspektive supervizora, (2) opisati izazove i prepreke u provedbi supervizije za netretmansko osoblje iz perspektive supervizora, (3) opisati prijelomne trenutke (tehnike i pristupe) za otvaranje članova grupe, (4) opisati odgovarajući tip supervizije za netretmansko osoblje, (5) opisati organizacijske prepreke prilikom provedbe supervizije i (6) opisati efikasan način prezentiranja supervizije prema Ministarstvu pravosuđa i uprave, kaznenim tijela (zatvorima, kaznionicama i odgojnim zavodima) i budućim supervizantima. Kvalitativnim istraživanjem je obuhvaćeno 10 sudionika/ca, supervizora/ica (8 žena i 2 muškaraca) koji/e su imali iskustvo provedbe supervizije s netretmanskim osobljem zatvorskog sustava.

Rezultati su pokazali kako je dio potreba tijekom cijelog supervizijskog procesa ostao isti: rasterećenje te dijeljenje iskustava i dobivanje podrške, a dio potreba se mijenjao. Izazovi i prepreke u provedbi supervizije bili su vezani uz specifičnosti supervizanata, uz same supervizore, te uz organizacijske prepreke. Prijelomni trenuci za otvaranje članova bili su iskazivanje suosjećanja i osjećaja grupne kohezije, fleksibilnost i jasnoća supervizora, otvaranje člana grupe i korištenje kreativnih tehnika. Kao najprimjereniji tip supervizije za netretmansko osoblje navodi se razvojno – integrativna superviziju, uz podržavajući aspekt kao potreban u fazi vođenja grupa. Pokazalo se da je daljnji razvoj supervizije za netretmansko osoblje unutar zatvorskog sustava zajednička odgovornost Ministarstva pravosuđa i uprave te supervizora unutar sustava koji bi trebali odgovorno zagovarati i prezentirati superviziju.

Ključne riječi: netretmansko osoblje zatvorskog sustava, potrebe u superviziji, prijelomni trenuci otvaranja grupe, organizacijske prepreke, zagovaranje supervizije

Marija Roth Jelisavčić

X. gimnazija Ivan Supek, Zagreb

e-mail: mareroth@yahoo.com

KOMPETENCIJE SUPERVIZORA I NJIHOVA SAMOPROCJENA

Kompetencije supervizora imaju ključnu ulogu u osiguravanju kvalitete i učinkovitosti supervizijskog rada, pridonose profesionalnom radu supervizanata i dobrobiti njihovih korisnika, stoga ih je važno kontinuirano razvijati. U izlaganju će biti prikazana analiza promišljanja supervizora o vlastitim kompetencijama i potrebi za mjernim instrumentom kojim sami mogu procjenjivati kompetencije.

Metodologija istraživanja uključivala je razgovor u fokusnim grupama, intervju sa supervizorima te analizu njihovih procjena kompetencija i promišljanja o vlastitim kompetencijama s ciljem izrade prijedloga instrumenta za samoprocjenu kompetencija supervizora. Supervizori eksperti procjenjivali su relevantnost tvrdnji koje će ući u upitnik samoprocjene supervizorskih kompetencija. Rezultati pružaju uvid u ključne teme važne za razvoj kompetencija i to (1) profesionalni stav i etika, (2) znanje i vještine supervizora, (3) razvoj kvalitete, (4) poticanje učenja i ostvarivanja ishoda, (5) profesionalni odnos, (6) komunikacijske vještine, (7) povratne informacije i evaluacija rada. te potvrđuju jasno iskazanu potrebu za mjernim instrumentom koji će im pomoći u samoprocjeni. Europski kompetencijski okvir bio je osnova za izradu instrumenta za procjenu vlastitih supervizorskih kompetencija. Rezultat je prijedlog upitnika koji se sastoji od 70 tvrdnji podijeljenih u sedam ključnih područja koji će biti predstavljen u izlaganju.

Izlaganjem se želi potaknuti razumijevanje dinamike razvoja supervizora kao reflektirajućeg stručnjaka, pri čemu se ističe važnost kontinuiranog razvoja kompetencija sa svrhom kvalitetne supervizije u različitim profesionalnim kontekstima.

Ključne riječi: kompetencije supervizora, supervizija, mjerenje kompetencija, samoprocjena kompetencija

Nives Savanović

Uprava za zatvorski sustav i probaciju

Zatvor u Osijeku

SUPERVIZIJA- NOVO PODRUČJE OSNAŽIVANJA SLUŽBENIKA U PRAVOSUĐU

U ovom radu predstavljam proces uvođenja supervizije u pravosuđe obzirom na iskustva 11 licenciranih supervizora koji su provodili superviziju sa službenicima u pravosuđu. Cilj istraživanja bio je dobiti uvid u doživljaj i iskustva supervizora, motivaciji službenika za supervizijom, izazovima i prijedlozima supervizora za održivost supervizije u pravosuđu. Supervizori u ovom istraživanju uočili su različitosti u shvaćanju i provođenju supervizije u pravosuđu u odnosu na sustav socijalne skrbi i druga profesionalna okruženja. Organizacija sustava socijalne skrbi stavlja važnost timskog rada i suradničkog odnosa s ciljem kvalitetnog rada s klijentom, dok pravosuđe počiva na hijerarhijskom odnosu funkcioniranja u kojem izostaje podrška, a klijent je u drugom planu. Motivacijski čimbenici za uključivanje službenika pravosuđa u superviziju uključivali su dobrovoljnost, profesionalno osnaživanje i prevenciju sagorijevanja. Ističe se potreba za uključivanjem i netretmanskog osoblja u superviziju s ciljem poboljšanja međuljudskih odnosa i smanjivanja stresa. Supervizori sugeriraju formalne i neformalne načine za održivost supervizije, uključujući uvođenje supervizije u zakonske regulative. Službenici pravosuđa, izrazili su visoko zadovoljstvo sudjelovanjem i podrškom koju supervizija pruža. Zaključno, supervizija se nastavlja provoditi u pravosuđu s kombinacijom tretmanskog i netretmanskog osoblja.

Ključne riječi: zatvorski i probacijski sustav, iskustva supervizora, specifičnosti supervizije u pravosudnom sustavu, motivacijski faktori i održivost supervizije u pravosudnom sustavu.

Branka Sladović Franz

Sveučilište u Zagrebu

Pravni fakultet

Studijski centar socijalnog rada

e-mail: branka.sladovic.franz@pravo.hr

TIMSKA SUPERVIZIJA U ZAŠTITI DJECE

Timska supervizija je odavno prepoznata kao zaseban oblik supervizije s jasnim ciljem i sudionicima, no sadržaj i metode rada razvijaju se u novim smjerovima. Iskustva superviziranja timova u području zaštite djece u različitim okruženjima (unutar sustava socijalne skrbi, alternativne skrbi za djecu i mobilnih timova unutar projekata i lokalnih zajednica) biti će prikazana s jedne strane u odnosu na obilježja timova i sadržaj rada, a s druge supervizijske procese. Razmotrit će se razlika, ali i ispreplitanje stručnih i timskih uloga, odnosi unutar timova, obilježja komunikacije i atmosfere, nove metode i načini rada u zaštiti djece, pritisak javnosti i pozicija u društvu, profesionalne granice i osobna odnosno javna odgovornost za dobrobit pojedinog djeteta, metode svjesnog liderstva, itd. Timska supervizija u zaštiti djece jednako je fokusirana na slučajeve zaštite djece (i približava se metodskoj superviziji) koliko i na suradnju unutar tima i organizacijske probleme odnosno ulogu stručnog tima u širem kontekstu. Potrebno je na svakom susretu napraviti prijelaz od individualnog (uloga) u kontekst grupe (tim, supervizijska grupa), zatim u kontekst organizacije unutar koje i zbog koje tim postoji i natrag na individualnu profesionalnu razinu. Početak i tijek supervizijskog rada različit je ovisno o tome čine li grupu stručnjaci koji se po prvi put sastaju ili dulje vrijeme rade zajedno i koliko donose timsku grupnu dinamiku unutar supervizijske. U vrijeme niza promjena u načinu rada te sve složenijih profesionalnih zahtjeva, nužno je osigurati timsku superviziju svima koji rade u području zaštite djece u prilog povećanja funkcionalnosti timova, zadovoljstva stručnjaka i u konačnici kvalitete zaštite djece.

Ključne riječi: timska supervizija, zaštita djece, timske uloge, grupna dinamika

Franjo Šaban

Obiteljski centar

Područna služba Sisačko-moslavačka

Marina Ajduković

Sveučilište u Zagrebu

Pravni fakultet

Studijski centar socijalnog rada

e-mail: marina@dpp.hr

MOGUĆNOSTI KORIŠTENJA SUPERVIZIJE NA DALJINU U SUSTAVU SOCIJALNE SKRBI

Ovaj teorijski rad istražuje mogućnosti primjene supervizije na daljinu u kontekstu sustava socijalne skrbi. Fokusirajući se na tehnološke inovacije i brze promjene u radnom okruženju, pa tako i u radu sa stručnjacima u sustavu socijalne skrbi, aktualnost teme usmjerene na analizu prednosti i izazova korištenja supervizije na daljinu u sustavu socijalne skrbi predstavlja važno sustavno razvojno pitanje. Rad propituje ključne aspekte supervizijskog rada u superviziji na daljinu. Kroz prikaz dva projekta supervizije na daljinu provedena u Hrvatskoj od veljače 2020. do svibnja 2021. godine (projekti: „Podrška pružateljima savjetovanih usluga na području Zagreba kroz razvoj i pilotiranje modela supervizije i coachinga u okolnostima COVID-19 krize”, i „Psihosocijalna podrška stručnjacima socijalne skrbi koji skrbe za djecu tijekom stresnih događaja velikih razmjera i katastrofa“), te projekta koji se trenutno provodi (projekt „Jačanje kapaciteta stručnjaka za pružanje usluga u zajednici“) rad nastoji pružiti prijedlog smjernica za rad supervizora u superviziji na daljinu. U radu su analizirane dobrobiti i izazovi provedbe supervizije na daljinu, kao i etički i organizacijski aspekti supervizije na daljinu. Ovaj rad također razmatra dosadašnja istraživanja u području supervizije na daljinu, pružajući dublji uvid u potencijalne koristi i izazove korištenja iste unutar sustava socijalne skrbi kao i aktualnu primjenu supervizije na daljinu u projektu provođenja methodske supervizije za voditelje mjera stručne pomoći. Kroz kritički pregled literature, cilj je doprinijeti boljem razumijevanju kako integracija tehnologije može oblikovati budućnost supervizije u socijalnom radu u sustavu socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj.

Ivana Šešo
Obiteljski centar
e-mail: ivana.seso@socskrb.hr

KRŠENJE NAČELA POVJERLJIVOSTI U SUPERVIZIJI – PERSPEKTIVA SUPERVIZANATA

Supervizija je etička aktivnost te je razumijevanje važnosti načela povjerljivosti nužno u odnosu na iznesen sadržaj i procese tijekom supervizije kao i na etičke principe koja su kroz različite kodekse obvezujuća za sve profesionalce. Cilj rada je ispitati, opisati i analizirati primjenu načela povjerljivosti i istražiti okolnosti kršenja tog načela iz perspektive supervizanata kako bi se stvorilo bolje razumijevanje što utječe na kršenje povjerljivosti u superviziji i uvjetima koji pospješuju povjerljivo i etično ponašanje u superviziji. Uzorak je činilo deset ispitanika s iskustvom sudjelovanja u superviziju organiziranoj u CZSS Zagreb. Heterogen je po spolu, dobi, zanimanju, duljini radnog staža, iskustvu u superviziji, dodatnim edukacijama. U radu je korištena kvalitativna analiza podataka dobivenih polu strukturiranim intervjuima. Rezultati analize pokazuju kako su se svi sudionici susreli sa kršenjem povjerljivosti u superviziji te direktno ili indirektno s posljedicama različite razine ozbiljnosti koje takva kršenja donose kako u smislu supervizijskog procesa tako i u smislu negativnih odnosa u kolektivima supervizanata, do razine odluka o produženju radnog odnosa kao najekstremnije posljedice. Koncept povjerljivosti vide na različite načine, a nedostatno je razumijevanje načela povjerljivosti iz uloge supervizanta. Povjerljivost prepoznaju u odnosu prema korisnicima, no kao supervizanti ne prepoznaju do kraja važnost čuvanja sadržaja o drugim sudionicima grupe, unatoč doživljenim posljedicama. Izostaje svijest o udjelu osobne odgovornosti supervizanata za očuvanje povjerljivosti što uz visoka očekivanja od supervizora za jasnije definiranje povjerljivosti te isticanje njezine važnosti u vođenju procesa supervizije pruža smjernice za budući rad supervizora. Dane su preporuke u načinu formiranja grupa za rukovodioce na institucionalnoj razini te kako podići razinu zaštite supervizanata u kontekstu povjerljivosti.

Ivana Šuša

Uprava za zatvorski sustav i probaciju

Probacijski ured Zadar

e-mail: imikulic1@gmail.com

DOŽIVLJAJ RUKOVODEĆIH OSOBA U UPRAVI ZA ZATVORSKI SUSTAV I PROBACIJU O SUPERVIZIJI

Istraživanje o superviziji provedeno s rukovoditeljima u Upravi za zatvorski sustav i probaciju je pokazalo da većina rukovoditelja ima pozitivan doživljaj o superviziji, napose oni rukovoditelji koji imaju i osobno iskustvo sudjelovanja u superviziji. Cilj je bio ispitati njihov doživljaj supervizije. U istraživanju je sudjelovalo 12 rukovoditelja, provedeno je kvalitativnom metodom. Rukovoditelji vide brojne koristi od sudjelovanja u superviziji kako za sebe osobno, tako i za djelatnike, kao što su podrška u profesionalnom radu, poboljšanje međuljudskih odnosa, osvještavanje, olakšavanje nošenja s problemima, unapređenje rada i drugo. Iako je inicijativa za uvođenje supervizije došla od Ministarstva pravosuđa i uprave preko projekata iz 2019. godine, te u tom smislu egzistira sustavna podrška za uključivanje u superviziju, rukovoditelji identificiraju nekoliko značajnih prepreka za neometano sudjelovanje ili uključivanje u superviziju kao što su organizacijske poteškoće, manjak djelatnika, neujednačenost provođenja supervizije u sustavu, nedovoljna informiranost o superviziji i slično. Unatoč preprekama, prepoznaju potrebu za supervizijom u svojim organizacijama. Rukovoditelji iskazuju i što bi njih osobno motiviralo na sudjelovanje u superviziji, kao što je intrinzična motivacija, ali ističu da im je važna i sama osoba supervizor. Obrađivali bi razne osobne i profesionalne teme, a slično se izjašnjavaju i u području percepcije o motivaciji djelatnika. Navode i svoja očekivanja od supervizora te način na koji smatraju da bi trebalo organizirati i prezentirati superviziju u sustavu.

Ključne riječi: supervizija, zatvorski sustav i probacija, rukovoditelji, organizacija supervizije, prezentacija supervizije

Kristina Urbanc

Marijana Kletečki Radović

Sveučilište u Zagrebu

Pravni fakultet

Studijski centar socijalnog rada

e-mail: kristina.urbanc@pravo.unizg.hr

e-mail: marijana.kletecki.radovic@pravo.unizg.hr

PRVI SUSRET SA SUPERVIZIJOM STUDENATA SOCIJALNOG RADA

U izlaganju će biti predstavljene neke specifičnosti supervizije studenata socijalnog rada s fokusom na njihovo prvo iskustvo sudjelovanja u superviziji, tijekom druge godine preddiplomskog studija u sklopu provođenja terenske prakse. Riječ je o grupnoj superviziji, koja s obzirom na mnogobrojne prednosti ima značajnu ulogu u učenju u grupi i od grupe. U kontekstu stvaranja uvjeta za početak razvoja profesionalnog identiteta studenata, supervizija se koristi kao metoda učenja te je vrijednosno i procesno organizirana na način da teme studenata koje donose u superviziju budu ujedno i teme za učenje. Pri tome cilj supervizije studenata nije samo praktično rješavanje aktualnih poteškoća iz terenske prakse već i artikuliranje edukativnih tema te senzibilizacija studenata na to što sve može biti tema, odnosno pitanje u superviziji. Supervizor u tom kontekstu predstavlja ujedno i profesionalni te etički model za razvoj studenta u tzv. "profesionalnu osobu". Autorice izdvajaju tzv. model petlje i artikulirani model koji u najvećoj mjeri odgovaraju potrebama studenata na praksi, a koji podjednaku važnost pridodaju stjecanju iskustva te teorijskog znanja na način da se ono transformira u upotrebno znanje tijekom terenske prakse. Supervizija u tom kontekstu predstavlja mjesto „susreta“ ovih komponenata.

Ključne riječi: supervizija studenata, razvoj profesionalnog identiteta, model petlje i artikulirani model

Petra Videmšek

University of Ljubljana

Faculty of Social Work

e-mail: petra.videmsek@fsd.uni-lj.si

EXPLORING COMPASSION AND SATISFACTION THROUGH THE SUPERVISION PROCESS

Since the establishment of the profession of social work, it has been clear that supervision is necessary for people who work with people, as it provides professional workers with both relief and professional development. Social workers need support in performing complex tasks and coping with many challenges. Support is also important in the emotional sphere, as they face a variety of tasks and burdens. Therefore, supervision is recognized as an indispensable part of social work. Without reflection on practice, there is no learning and no change. In my many years of experience leading supervision groups, I have tried various methods and models of supervision, all with the aim of supporting the supervisees as much as possible in their work. I started from the assumption that they should leave the meeting with more and not less strength. With this aim, based on a review of the literature and my own experience, I created a reflection model in which I used new elements. In the presentation, based on empirical data, I will show what this kind of positive orientation means for supervisees and social work practice. The results show that it is necessary to make a change in supervision. We need to start addressing and talking about good and not bad practices. Talking about what supervisors can do, looking at work from the perspective that gives strength and not the other way around. The success of supervision depends to a large extent on the model that the supervisor chooses and on the questions that she asks during guidance and management. By this I do not mean that there is only one model and that everyone should use only that one. Vice versa. The task of the supervisor is to adapt the model and method of reflection to the needs of the supervision group.

Keywords: self-care, compassion fatigue, reflection, emotions

Katarina Vrlić

Probacijski ured Osijek

Daniela Šincek

Filozofski fakultet Osijek

e-mail: dsincek@ffos.hr

ISKUSTVA PROBACIJSKIH SLUŽBENIKA SA SUPERVIZIJOM

Probacijski službenici u Hrvatskoj su izrazito izloženi stresu te predisponirani za sagorijevanje na poslu. Kako su projektno uključeni u superviziju, provedeno je evaluacijsko istraživanje s ciljem utvrđivanja okvira za buduće provođenje supervizije u probacijskom sustavu. Pritom se ispitalo (1) kako probacijski službenici doživljavaju sudjelovanje u supervizijskoj grupi, (2) koja su njihova očekivanja od supervizije, (3) koja su njihova očekivanja od supervizora, (4) koja područja rada i teme imaju potrebu proraditi tijekom supervizije, te (5) postoji li potreba i motivacija kod probacijskih službenika za kontinuiranom supervizijom. U polustrukturiranom intervjuu je sudjelovalo 13 probacijskih službenika (12 žena), djelatnika tri probacijska ureda s iskustvom sudjelovanja u superviziji. Podaci su obrađeni analizom okvira. Sudionici od supervizije očekuju razvoj profesionalnih vještina, osnaživanje, unaprjeđenje odnosa s nadređenima i kolegama u uredu te instrumentalnu korist. Od supervizora očekuju razvijene profesionalne vještine i ugodne osobine te podržavajući odnos sa supervizantom. Iznose da na superviziji imaju potrebu proraditi na teme iz područja razvoja osobnih kompetencija, relacijske teme, pitanja koja se odnose na uvjete rada, te psihoedukativne teme. Sudionici smatraju da postoji potreba za kontinuiranom podrškom u radu te bi se većina ponovno uključila u superviziju. Dobiveni rezultati upućuju na postojanje potrebe za kontinuiranom supervizijom pri čemu se ističe potreba da supervizor dobro poznaje metode rada probacijskih službenika. Budući sami probacijski službenici dolaze iz različitih osnovnih zanimanja koja ih u različitoj mjeri pripremaju za radne zadatke probacijskog službenika, ističe se važnost metode supervizije kao i objašnjenja koristi koje mogu imati od supervizije uz veliki naglasak na dobrovoljnost i dostupnost supervizije.

Ključne riječi: supervizija, probacijski službenici, iskustvo, očekivanja, potrebe u superviziji

Sanja Zdep

Dom za odrasle osobe Nuštar

OČEKIVANJE, PERCEPCIJA POTREBA I POTEŠKOĆA PRI UVOĐENJU SUPERVIZIJE IZ PERSPEKTIVE RAVNATELJA DOMOVA SOCIJALNE SKRBI

Sustavno uvođenje supervizije u području socijalne skrbi u RH započelo je početkom ovog tisućljeća. Ravnatelji kao kreatori organizacijske kulture unutar ustanove pri tome imaju veliki značaj i odgovornost. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati stavove ravnatelja domova socijalne skrbi o potrebi supervizije u praksi, očekivanu dobiti od supervizije, kao i moguće poteškoće i prepreke u tom procesu. Radilo se o deskriptivnom istraživanju, korišten je kvantitativni pristup prikupljanja i analize podataka. U istraživanju je korišten revidirani Upitnik o stavovima ravnatelja centara za socijalnu skrb i skraćena Skala stavova o superviziji. Uzorak je uključivao 50 od ukupno 68 ravnatelja domova kojima je osnivač RH. Rezultati istraživanja su pokazali da su ravnatelji izuzetno zainteresirani za uvođenje supervizije u domove socijalne skrbi, kao i njihovu spremnost na osobno uključivanje u proces. Procjenjuju da je najpotrebnija razvojno-integrativna supervizija na području psihosocijalnog rada. Očekivanu dobit od supervizije vide u razmjeni iskustva te profesionalnom rastu i razvoju, dok nedostatak vremena ističu kao najznačajniju zapreku za implementaciju supervizije u domove socijalne skrbi. Ispitanici su upoznati s načelima djelotvorne organizacije supervizije i podržavaju je. Rezultati dobiveni korelacijskom analizom pokazuju da ravnatelji koji imaju prethodno iskustvo sa supervizijom imaju pozitivnije stavove i spremniji su ponovno uključiti se u superviziju. Potrebu specifične supervizije za rukovoditelje percipiraju ravnatelji s kraćim ravnateljskim stažem. Dobiveni rezultati ovog istraživanja imaju praktične implikacije. Oni sugeriraju kako supervizija u sustavu socijalne skrbi treba biti usmjeren na razvijanju modela supervizije prilagođenog potrebama ravnatelja.

Ključne riječi: supervizija, stavovi, ravnatelji, domovi socijalne skrbi, očekivana dobit

Dubravka Žderić

Zavod za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju
i zapošljavanje osoba s invaliditetom
e-mail: dudazderic@yahoo.com

DOŽIVLJAJ STRESORA I POTREBA ZA SUPERVIZIJOM UČITELJA PREDMETNE NASTAVE KOJI VODE RAZREDNI ODJEL U OSNOVNOJ ŠKOLI

U radu je prikazano kvalitativno istraživanje čiji je cilj stjecanje uvida s kojim se stresorima u radu susreću učitelji predmetne nastave koji vode razredni odjel u osnovnoj školi, kako se s njima nose, kakva je njihova potreba za podrškom te stav razrednika prema superviziji kao obliku podrške. U istraživanju je sudjelovalo 12 razrednika predmetne nastave koji nemaju osobno iskustvo sudjelovanja u superviziji. Podaci su prikupljeni metodom polustrukturiranog intervjua, a u obradi je korištena kvalitativna analiza sadržaja. Razrednici su opisali svoje viđenje uloge razrednika, stresore u radu s učenicima, roditeljima, unutar škole te unutar sustava, naveli su osobne strategije nošenja sa stresom i istaknuli potrebne oblike podrške u svom radu. Dobiveni rezultati govore da razrednici nisu upućeni što je to supervizija, a kao razloge neuključivanja navede nedostatak vremena, karakteristike ličnosti, nepovjerenje u superviziju te manjak motivacije. Rezultati su se usporedili s dosadašnjim istraživanjima i dostupnom literaturom koja se bavi tom temom. U zaključnom dijelu istaknuta je potreba za dodatnim informiranjem učitelja o superviziji u sklopu internih edukacija u školama, županijskih vijeća na razini grada te u sklopu stručnih skupova na razini AZOO, a u svrhu bolje implementacije supervizije u sustav odgoja i obrazovanja.

Ključne riječi: supervizija, odgoj i obrazovanje, razredništvo, izvori stresa u ulozi razrednika, motivacija.

RADIONICE

Marina Ajduković
Sveučilište u Zagrebu
Pravni fakultet
Studijski centar socijalnog rada
Društvo za psihološku pomoć
e-mail: marina.ajdukovic@pravo.unizg.hr

VJEŠTINE RADA S POSREDNOM I VIKARIJSKOM TRAUMOM U SUPERVIZIJI

U uvodnom dijelu radionice biti će objašnjeni pojmovi i odnos posredne i vikarijske traumatizacije te njihovi znakovi. Također će se pojasniti odnos sagorijevanja, posredne traumatizacije i kontratransfera u pomažućem radu. Biti će predstavljen model stresa temeljen na empatiji koji je značajan za razumijevanje posredne i vikarijske traumatizacije te rizični čimbenici za njihovo javljanje kao što je npr. prethodno iskustvo doživljene traume, broj radnih sati i broj traumatiziranih korisnika, niska socijalna podrška i briga o sebi.

Posebna pozornost biti će posvećena empirijski utvrđenoj spoznaji da stručnjaci koji doživljavaju simptome posredne i vikarijske traumatizacije često izbjegavaju suočavanje, odnosno često su u nevjerici i poriču svoje simptome, te o njima nerado govore u superviziji. Polazeći od toga biti će prikazane vještine integriranja traumatizirajućih iskustva klijenata/korisnika u svjetonazor pomagača/supervizanata. Pri tome će se poći od demonstracije rada s komunikacijskim karticama čiji je sadržaj usmjeren na znakove posredne i vikarijske traumatizacije te kognitivnu reinterpetaciju tih iskustava u superviziji. Posebna pozornost biti će posvećena jačanju brige o sebi i podršci organizacijskog okruženja supervizanata koji rade s traumatiziranim korisnicima. Problematizirati će se i situacija kad je supervizor pogođen posrednom i vikarijskom traumatizacijom, učinak toga na supervizijski proces te značaj metasupervizije u suočavanju s učincima posredne i vikarijske traumatizacije na supervizijski rad.

Slijedi prikaz rada sa supervizijskom grupom čiji sudionici su visoko izloženi traumatskim iskustvima korisnika.

Ključne riječi: model stresa temeljen na empatiji, rizični čimbenici posredne i vikarijske traumatizacije, supervizija unapređena na znanjima o posrednoj i vikarijskoj traumatizaciji

Lidija Arambašić

Filozofski fakultet u Zagrebu

e-mail: lidija.arambasic@ffzg.hr

ZAŠTO NE VALJAJU ZAŠTO-PITANJA?

Cilj radionice je pokazati problematičnost postavljanja tzv. zašto-pitanja u supervizijskom procesu i način njihova pretvaranja u drukčiji i djelotvorniji oblik pitanja. Radionica će imati sljedeće ishode, tj. tijekom radionice sudionici će moći: 1. prepoznati zašto-pitanja iz privatnog i poslovnog života te iz svog supervizijskog iskustva, 2. osvijestiti razloge za postavljanje zašto-pitanja te njihove loše strane, 3. iskusiti dobre strane pretvorbe zašto-pitanja u dva drukčija moguća oblika pitanja. Početak radionice uključuje opis zašto-pitanja, prikaz njihovih konkretnih primjera i objašnjenja razloga radi kojih ih postavljamo. Nakon toga, sudionici će se prisjetiti i zapisati nekoliko svojih stvarnih primjera zašto-pitanja (koja su im bila postavljena te koja su oni postavljali drugima). Potom slijedi razgovor o razlozima postavljanja takvih pitanja, tj. o tome što se, ustvari, nalazi u njihovoj podlozi. U sljedećem koraku, sudionici će svoja zašto-pitanja u pisanom obliku pretvarati u "što"-pitanja i "kako"-pitanja, a potom će u parovima izgovarati nekoliko zašto-pitanja i osvještavati njihov psihološki učinak te vrste i načine odgovaranja na njih. Potom slijedi izgovaranje nekoliko zašto-pitanja pretvorenih u "kako"-pitanja i "što"-pitanja. Na kraju radionice predviđen je razgovor o doživljenom iskustvu i o njegovoj primjenljivosti u privatnom i poslovnom životu te u supervizijskom procesu.

Ključne riječi: vještina postavljanja pitanja, zašto-pitanja, obrambeni mehanizam, kritika/prigovor/optužba

Valentina Cindori

CENTAR ARKA,

obrt za savjetovanje, superviziju i edukaciju, Zadar

email: info@centararka.hr

MIRISI I OKUSI METASUPERVIZIJE

Imamo li kao supervizori svijest o potrebama za metasupervizijom kao što to opisuje Ljilja Cajvert u svojoj knjizi „Kreativni prostor terapeuta“ (2001, str. 35)? „Ja sam u fokusu u mojoj superviziji supervizije na isti način kao što su to terapeuti u superviziji koju im ja nudim. U superviziji supervizije dobivam mogućnost dijaloga, rasterećenja i podrške. Na isti način kao kad ja postavljam pitanja terapeutima i pokušavam stvoriti kreativni prostor za reflektiranje, ponaša se i moj supervizor prema meni.“

Radionica je namijenjena aktivnim supervizorima te ima za cilj otvoriti prostor (čula) za dijeljenje metasupervizijskih potreba i iskustava. Nakon uvodnog predstavljanja i upoznavanja uz korištenje kreativnih tehnika supervizori će imati prilike reflektirati o svojim metasupervizijskim doživljajima. Recimo, jesu li otvoreni za nova znanja, za unapređenje osobnog stila, smatraju li da metasupervizija može pomoći u tome kao i u integraciji profesionalnih i životnih iskustava, definiranju granica odgovornosti, prepoznavanju i uvažavanju različitosti, nošenju s vlastitim i tuđim predrasudama, prilagodbi supervizantima, prepoznavanju grupnih i nesvjesnih procesa, unaprjeđenju komunikacijskih i vještina u vođenju grupa, davanju povratnih informacija, u reflektiranju, samo-procjenjivanju i samo-motrenju,... ili ne?!

Što je od svega spomenutog ili ne spomenutog najpotrebnije, najznačajnije za supervizijski rad? Zaključno, što bi mogao biti „recept“ za dobro izbalansiranu metasuperviziju koju ćemo često, možda i redovito „konzimirati“?

Ključne riječi: supervizija, metasupervizija, kreativni prostor.

Barbara De Dominicis Ebetsberger

Beratung | Coaching | Psychotherapie | Supervision | Psychologie

e-mail: info@ebetsberger.it

BRAIN – HEART – CONSTELLATION AS A METHOD FOR SUPERVISION

Do you ever feel like your head and heart aren't on the same page?
Your thoughts tell you one thing, but your feelings tell you another?

We are all experiencing this gap between thinking and acting. We also know what it feels like to be entirely at peace in your heart, mind, and state of “flow“ or harmony.” We can create a state of harmony called “coherence.” When your thoughts, emotions, and intentions are unified, you will experience unity and peace with yourself. Science is confirming that the brain and the heart each have a type of “intelligence”. Research (Dr. Joe Dispenza) shows that when we shift into a coherent state, the heart and brain operate synergetically, like two systems that mesh. This constellation format offers a wonderful possibility to bring our issues, questions and concerns in this connected space of brain-heart and to recognize a next step towards a solution, by working through this constellation process.

This workshop offers a short theoretical introduction to the format of the brain-heart-constellation, followed by a practical demonstration on how supervisors can use this constellation in their daily work.

Goals:

- getting to know and experiencing how this constellation format can be used to enrich our work tools as supervisors and coaches

Learning Outcomes:

- Gain knowledge and insight into how this tool can be applied
- Learn to understand the special features of the tool in order to develop previously unknown and conscious solution steps
- Practical exercises to experience how this constellation format works
- Learning how to use this tool in daily work

Main Activity:

- Theoretical Input
- Practical Constellation Work

Sunčana Kusturin

SUKUS, obrt za savjetovanje i poduku

e-mail: suncana.kusturin@gmail.com

UGOVARANJE SUPERVIZIJE KAO PRVI KORAK U OSIGURAVANJU KVALITETE

Cilj: Osnažiti supervizore za proces ugovaranja supervizije Trajanje: 75 min Očekivani ishodi: Polaznici će moći - Analizirati različite aspekte ugovaranja supervizije - Provesti proces ugovaranja supervizije uključujući prikladne aspekte ugovaranja supervizije Glavne aktivnosti: Uvodno izlaganje (10min) - Voditeljica će predstaviti dva pravca ugovaranja (ugovaranje s naručiteljem / sa supervizantima) i različite modalitete njihova provođenja Rad u malim grupama (30min) - Sudionici se dijele u četiri grupe, dvije će se baviti ugovaranjem s naručiteljima a dvije s ugovaranjem sa supervizantima. Svaka grupa će dobiti pitanja koja će usmjeriti njihovu diskusiju i zadatak da izaberu osobu koja će predstaviti njihove zaključke. Pitanja za temu: Ugovaranje s naručiteljima Koja pozitivna i negativna iskustva ste imali u procesu ugovaranja supervizije s naručiteljima? Kojih tema/aspekata se dotičete u procesu ugovaranja supervizije s naručiteljima? Na koji način proces ugovaranja utječe na kvalitetu supervizijskog procesa? Pitanja za temu: Ugovaranje sa supervizantima Koja pozitivna i negativna iskustva ste imali u procesu ugovaranja sa supervizantima Kojih tema/aspekata se dotičete u procesu ugovaranja supervizije sa supervizantima? Na koji način proces ugovaranja utječe na kvalitetu supervizijskog procesa? Predstavljanje glavnih zaključaka (20min) Predstavnici malih grupa predstavljaju rezultate a voditeljica objedinjuje identificirane teme/aspekte ugovaranja supervizije i njihov utjecaj na kvalitetu supervizijskog procesa. Zaključna diskusija (15min) Sudionici se pozivaju da sagledaju identificirane elemente i istraže utjecaje koje proces ugovaranja ima na kvalitetu supervizijskog rada.

Ključne riječi: ugovaranje supervizije, kvaliteta rada, razmjena iskustva

Zdenka Pantić

ŠTO SE OČEKUJE OD SUPERVIZIJE U VREMENIMA PROMJENE?

Društvene i političke promjene događaju se diljem svijeta, rezultiraju velikom nestabilnošću i previranjima, sukobima, promjenama dugotrajnih politika i praksi, problemima vezanim uz stres, zdravlje i dobrobit, prava i slobode pojedinaca i ranjivih skupina (o čemu govore mnoga istraživanja). Ove promjene utječu na sudionike u psihosocijalnom radu, pa tako i na superviziju i supervizijske odnose. Učinak različitih kontekstualnih čimbenika, društvenih promjena i političke klime i utjecaj na praksu u pomagačkim zanimanjima, profesionalnu izobrazbu i superviziju slabo je istraživano. (Mc Carthy, K., 2022.).

Cilj radionice je potaknuti dijalog i razmjenu iskustava i stavova supervizora o položaju, mogućnostima, očekivanjima i zahtjevima prema superviziji te o njevoj društvenoj odgovornosti u globalnim društvenim promjenama, posebno u našoj sredini.

Očekivani ishodi su: Stvaranje poticajnog okruženja za bolje povezivanje profesionalne zajednice, razvijanje zajedničkih vrijednosti za supervizijsku praksu koja odgovara na aktualne procese u društvu; poticaj za otvaranje prema javnosti u vezi uvida koji se stječu u supervizijskoj praksi u psihosocijalnom radu (Schmid, P., 2014.).

Na početku radionice voditeljica će dati kraći teoretski uvod o važnosti povezivanja prakse, edukacije i znanstvenog pristupa u superviziji u odgovoru na zahtjeve dinamičnih promjena u (tjeskobnom?) vremenu u kome živimo. Bit će istaknut politički aspekt supervizijskog djelovanja: Ljudsko biće, biće je zajednice, tj političko biće koje svoje pune potencijale ostvaruje u zajednici.

Supervizori su u prilici ohrabrivati supervizante na dijalog o političkim čimbenicima koji utječu na njihov pomagački rad. Prilagođavanje supervizora supervizantima i njihovim vlastitim uvjerenjima o politici, moglo bi poboljšati kvalitetu rada supervizanata s njihovim s klijentima i kvalitetu supervizije.

Kroz vježbu će iskustveno biti ispitano koji su to kontekstualni, relacijski i osobni elementi važni u superviziji i kakav je njihov odnos u vremenima promjena.

Ključne riječi: supervizija, politika, dijalog, društvena odgovornost

Tatjana Rožič

Univerzi Sigmunda Freuda Dunaj – podružnica Ljubljana

Katarina Kompan Erzar

Študijsko-raziskovalni center za družino

SNAGA EMOCIJA U SUPERVIZIJI

Temeljna dinamika učinkovite supervizije je osvještavanje, regulacija i transformacija afektivnih sadržaja koji se iz terapijskog procesa prenose u supervizijski odnos. Emocije koje se bude u supervizantima i supervizorima imaju ogromnu moć u superviziji. Mogu poslužiti kao leće koje otkrivaju kompleksnost terapijske problematike, bespomoćnost supervizanta te povezuju svakog sudionika u cijeli sustav supervizije. Naime, svatko se usklađuje u određeni dio systemske emocionalne dinamike i regulira je na novi način u supervizorskom odnosu. Sustav koji se na ovaj način rekreira u superviziji od strane konzultanta i njegovog supervizora stalno se nadograđuje, istražuje i mijenja. Time se također pojačava i upotpunjuje iskustvo koje terapeut nakon supervizije nudi klijentu. Kada je pred nama grupna supervizija, dinamika je još raznovrsnija i složenija jer svaki sudionik emocionalno igra određenu systemsku ulogu i time pridonosi složenosti pogleda na slučaj o kojem se raspravlja u grupnoj superviziji.

Cilj radionice je da polaznici nauče prepoznati svoje osjećaje unutar supervizijskog susreta i da ih počnu koristiti na način da svojom regulacijom stvore superviziju kao mjesto emocionalne sigurnosti, učenja i kreativnosti. Supervizant može steći nova znanja i spoznaje upravo na temelju supervizorovih formulacija i evaluacije osjećaja koji se kod svakog od njih javljaju, unutar supervizijskog odnosa i sustava u koji su svi uključeni u proces ugrađeni.

Glavne aktivnosti na radionici bit će: kratki teorijski uvod, igra uloga, promatranje s refleksijom, rasprava.

Renata Sever

Hrvatski zavod za socijalni radi
Područni ured Čakovec

Dunja Pačirski

Novi počeci, Centar za emocioanlni wellness

SUPERVIZIJA INFORMIRANA TRAUMOM

Supervizija informirana traumom je sve više prepoznata kao neizostavni dio podrške svim stručnjacima pomagačkih zanimanja. Uznemirujući događaji s potencijalom traumatizacije kao što su ratna zbivanja, elementarne nepogode i društvene krize stvaraju neizvjesnost i nesigurnost u socijalnom kontekstu u kojem se odvija i pomagački odnos, pa tako i supervizija. Supervizanti donose u supervizijski proces svoje osobne traume, posrednu traumu, kao i traume svojih klijenata s kojima se moraju nositi. Nadalje, supervizija informirana traumom nudi podršku i u situacijama „burn out-a“. No, i supervizor donosi svoje traume i okidače iste u prostor supervizije. Da bi supervizija ogradila siguran prostor unutar kojeg se može dogoditi konstruktivna razmjena energije i transformacija kojom se postiže osnaživanje i razvoj praktičara, a čiji povećani potencijal onda daje i klijentima prostor za nošenje s traumama, važno je informirano i osviješteno unijeti u supervizijski proces razne konstrukte kao što su: vikarijskoj traumi, „burn outu“; reakcija kada osobne psihičke rane pomagača dotakne trauma klijenta; „okidači“ koji mogu pokrenuti preplavlivanje; nesvjesni procesi psihičke obrane u kontaktu s traumatiziranim klijentima. U procesu supervizije kad se otvori pitanje traume, supervizor može pomoći u izgradnji potencijala supervizanta određenim pristupima i intervencijama. Na radionici ćemo ponuditi vježbe za uzemljenje kao što su tzv. Lowenove „core vježbe“; metoda sažete integracije traume, „SIBAM“ model Levinove somatsko-iskustvene terapije.

Ključne riječi: supervizija, trauma